ВАТАНДИР ОЛИЙ НИШОН!
ВАТАНИМ — ЎЗБЕКИСТОН!

ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ — ОЛИЙ БАХТ
OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI · FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ISHONCH

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2001 йил 31 август, жума №137-138 (1152)

СЕШАНБА, ЧОРШАНБА, ЖУМА ВА ШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

УШАЛГАН ОРЗУ

Ғиждувон туманидаги «Шариф Жума» фермер хўжалиги раҳбари Ш.Бекмуродов ниҳоят орзусига эришди. У бир кеча-кундузда 3 тонна сутни қайта ишлайдиган мини завод эгаси бўлди.

Фермерга туман меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бўлими йил бошида 15 миллион сўм кредит ажратган эди. Ушбу маблағдан самарали фойдаланган фермер ҳам қурилиш ишларини ниҳоясига етказди, ҳам мини завод ускуналарини сотиб олди. Кичик завод ишга тушгач, қишлоқдаги 15 нафар йигит-қиз доимий иш билан таъминланди. Янги заводда 7 турдаги маҳсулот ишлаб чиқариляпти. Фермер байрам арафасида бу маҳсулотларни кам таъминланган оилаларга тортиқ қилмоқда.

АДОЛАТ — ҚОНУН УСТУВОРЛИГИДА

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИДАГИ МАЪРУЗАСИ

Ассалому алайкум, қадрли ватандошлар!

Муҳтарам халқ депутатлари!

Аввало, барчангизни кириб келаётган энг улуғ, энг азиз байрам — Ватанимиз мустақиллигининг ўн йиллик айёми билан чин қалбимдан самимий муборакбод этишга ижозат бергайсизлар.

Азиз дўстлар!

Ўтган ўн йиллик яқин тарихимизни сарҳисоб қилиш, барча соҳаларда эришган улкан ютуқларимизни таърифлаш, шу жумладан, камчиликларимизни ҳам холисона баҳолаш, бир сўз билан айтганда, шу давр мобайнида амалга оширган ишларимиз ҳақида ҳисобот бериш, уларнинг барчасини бир маърузада акс эттириш жуда мураккаб ва қийин вазифа эканини ҳаммамиз яхши тушунамиз.

Лекин мен бугун мана шу юксак минбардан туриб, сиз, муҳтарам халқ вакилларининг очиқ чеҳрангизга қараб, сиз орқали бутун халқимизга бир ҳақиқатни айтишни истардим.

Бу ҳақиқат шундан иборатки, асрлар давомида кўп-кўп қурбонлар бериб, машаққатли синовлардан ўтиб, мислсиз оғир кунларни кўриб, не-не йўқотишлар, зулм-зўравонликларни бошидан кечирган, аммо озод бўлиб, эркин бўлиб ҳур Ватанда яшаш учун кураш йўлидан қайтмаган халқимизнинг ана шу азалий армони айнан бизнинг кунларимизда рўёбга чиққани, бундай саодат барчамизга насиб этгани учун Яратганимизга минг-минг шукрона айтишимизни хоҳлардим.

Биз мана шу ўн йил давомида янги ҳаёт, янги жамият қуриш борасида оламшумул воқеаларга бой бўлган тарихий йўлни босиб ўтдик. Бу йўлда муваффақият ва қувончлар ҳам, изтироб ва машаққатлар ҳам бўлгани табиий, албатта.

Лекин биз ўз олдимизга қўйган улуғ мақсадлар сари қатъият билан интилиб тинимсиз меҳнат қилдик, ҳар қандай қийин шароитда ҳам танлаб олган йўлимиздан қайтмадик.

Айниқса, очиқ демократик давлат ва жамият қуриш мақсадида янгича бошқарув ва бозор муносабатларига асосланган иқтисодиёт тизими шаклланганни ҳамда ўзимизга мос ва ўзимизга хос мустақил ривожланиш стратегиясини амалга ошираётганимиз, жаҳон ҳамжамиятида муносиб обрў-эътибор қозонганимиз Ватанимизнинг буюк келажаги сари қўйилган муҳим қадамдир.

Мамлакатимиз сарҳадларининг дахлсизлиги ва суверенитетини, халқимизнинг тинч ва осойишта ҳаётини ишончли ҳимоя қилиш мақсадида тезкор, замонавий, қудратли Қуролли Кучларимизни ташкил этганимиз, ўз вақтида, чуқур ўйлаб қилинган ишимизнинг тасдиғи бўлди, десак хато бўлмайди.

Миллий қадриятлар, эзгу анъаналар, тилимиз, муқаддас динимизнинг ҳаётдаги ўрни қайта тиклангани ҳам жамиятимиз қиёфасини ўзгартиришда, маънавиятимизни, одамларимизнинг онгу тафаккурини юксалтиришда ўзининг ижобий самарасини бермоқда.

Энг муҳими, кўпмиллатли Ватанимизда ҳукм сураётган тинчлик ва барқарорлик, миллатлараро тотувлик муҳити — бизнинг беқиёс бойлигимиз эканини юртимизда яшаётган ҳар бир миллат ва элат вакили ўзининг кундалик ҳаётида ҳис этиб турибди.

Бугун миллий истиқлол ғоясини ўзида тўлиқ мужассам этадиган юрт тинчлиги, Ватан тараққиёти, халқ фаровонлиги каби олижаноб мақсадлар атрофида сиёсий ва ижтимоий кучлар жипслашаётгани, элимизнинг иродаси, салоҳияти ва куч-қудрати сафарбар этилаётгани — буларнинг барчаси ҳаммамизни қувонтиради ва келажакка бўлган ишончимизни мустаҳкамлайди.

Бир сўз билан айтганда, биз танлаган тараққиёт модели, бозор иқтисодиётига таянган очиқ демократик давлат қуриш, фуқаролик жамияти асосларини шакллантирадиган янги ҳаёт барпо этиш ҳаракатларимизнинг, бир томондан — кўп асрлик тарих, буюк маданият, юксак миллий анъаналар, муқаддас қадриятларга, иккинчи томондан эса — жаҳон халқларининг энг илғор ютуқларини ўзида мужассам этган тажрибага асосланган йўлимизнинг тўғри эканини ҳаётнинг ўзи тасдиқламоқда.

Азиз дўстлар!

Ҳаётимизнинг бугунги босқичида демократлаштириш, тубдан янгиланиш жараёнлари жамиятимизнинг барча соҳаларини қамраб олди десак, асло муболаға бўлмайди. Тараққиётимизнинг ҳозирги босқичидаги бош стратегик вазифа, бу — 2000 йил июн ойида қабул қилинган, жамиятимизнинг сиёсий, иқтисодий ва маънавий соҳаларидаги ислоҳотлар жараёнини эркинлаштириш ва чуқурлаштириш Дастурини амалга оширишдан иборат.

Бугун мен ана шу Дастурнинг муҳим таркибий қисми бўлган суд-ҳуқуқ тизимини эркинлаштириш ва демократлаштириш масалаларига тўхталиб ўтмоқчиман.

Қонун устуворлигини таъминлаш, шахс, оила, жамият ва давлатнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазасини кучайтириш, аҳолининг ҳуқуқий маданияти ва ҳуқуқий онгини ошириш, фуқароларни қонунга бўйсуниш ва ҳурмат руҳида тарбиялаш — бу ривожланган бозор иқтисодиётига асосланган чинакам демократик, ҳуқуқий давлат ва эркин фуқаролик жамияти қуришнинг нафақат мақсади, балки унинг воситаси, энг муҳим шарти ҳисобланади.

Мустақиллик йилларида суд-ҳуқуқ тизимини эркинлаштириш ва демократлаштириш борасида муҳим қадамлар қўйилганини эътироф этмоқ лозим.

Бунинг натижасида мамлакатимизда замонавий демократия талабларига жавоб бера оладиган суд тизими шаклланмоқда.

Суд бугунги кунда авалгидек ҳукмрон коммунистик тизимнинг қатағон ва жазолаш аппарати эмас, балки у ҳар бир инсон ва фуқаронинг ҳуқуқ ҳамда эркинликларини ишончли тарзда қўриқлаш ва ҳимоя қилишга қаратилган чинакам мустақил давлат институтига айланмоқда. Фуқароларнинг судга ишончи мустаҳкамланиб бормоқда.

Ҳурматли депутатлар!

Юртимизда бу соҳада бўлаётган ижобий ўзгаришлар босқичма-босқич амалга оширилаётган ислоҳотлар натижасидир.

Келинг, шу йўлда босиб ўтган босқичларни бир эслайлик.

1993 йили қабул қилинган «Судлар тўғрисида»ги биринчи Қонундаёқ айбсизлик презумпцияси, ҳимояга бўлган ҳуқуқ, суд жараёнидаги тортишув ва ошкоралик каби умумэътироф этилган тамойиллар белгилаб қўйилган эди. Улар кейин жиноий-процессуал, фуқаролик-процессуал ва бошқа кодекс ҳамда қонунларда ривожлантирилди.

Ислоҳотларнинг мана шу босқичида суд иш юритишининг, том маънодаги мустақил ва фақат қонун олдида жавоб берувчи суд тизимининг қонуний асослари яратилди. «Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини бузадиган хатти-ҳаракатлар ва қарорлар устидан судга шикоят қилиш тўғрисида»ги, «Адвокатура тўғрисида»ги, «Адвокатлик фаолиятининг кафолатлари ва адвокатларнинг ижтимоий ҳимояси тўғрисида»ги қонунлар, фуқаролар, юридик шахсларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини суд орқали ҳимоя қилишни кучайтиришга, суд тизимини демократлаштиришга қаратилган бошқа қонунлар қабул қилинди.

Жаҳон тажрибасини ҳисобга олиб, биринчи марта мамлакатимизда

(Давоми 2-3 бетларда).

ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ ТЎҒРИСИДАГИ АХБОРОТ

Мажлислар залида Вазирлар Маҳкамаси аъзолари, республика ташкилотларининг раҳбарлари, хорижий давлатлар элчилари ва дипломатия корпусининг вакиллари, чет эл ва мамлакатимиз оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари ҳозир бўлдилар.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов бошқармоқда.

Олий Мажлис сессиянинг ишчи органи — котибиятни тузди ва сессия кун тартибини тасдиқлади.

Айрим сайлов округларида бўлиб ўтган Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутатлари сайлови якунлари тўғрисидаги ахборот билан парламентнинг Регламент, одоб ва депутатлар фаолиятининг таъминоти комиссияси раиси Ш.Хўжаниёзова сўзга чиқди.

Шундан кейин Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов сўз олди.

Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон эришган мустақилликнинг чуқур аҳамиятини, мамлакатни демократия ва тараққиёт йўлидан мустақил ривожлантиришнинг ўтган ўн йил ичида ижтимоий турмушнинг барча соҳаларида содир этилган туб ўзгартишларнинг муҳимлигини таъкидлаб, суд-ҳуқуқ тизимини такомиллаштириш, жиноят тўғрисидаги қонун ҳужжатларини инсонпарварлик, адолат, ҳуқуқий фуқаролик жамияти принципларига мувофиқ равишда эркинлаштириш масаласига алоҳида тўхталди. (Маъруза матбуотда эълон қилинмоқда).

Олий Мажлис Халқаро ишлар ва парламентлараро алоқалар қўмитасининг раиси Э.Воҳидов, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси А.Орипов, Хоразм вилоят ҳокимининг ўринбосари, вилоят хотин-қизлар қўмитасининг раиси Ш.Хўжаниёзова, Сурхондарё вилоят кўз касалликлари шифохонасининг бош врачи Р.Муҳамадиев, Ўзбекистон Халқ демократик партияси Қашқадарё вилоят кенгашининг биринчи котиби Ф.Омонов, Тошкент давлат шарқшунослик институтининг ректори Н.Иброҳимов, «Қизилқумнодирметаллолтин» давлат концерни раиси Н.Кучерский мустақил Ўзбекистоннинг қарор топиши ва мустаҳкамланишида, мустақил ривожланишнинг ўтган йиллари мобайнида мамлакат эришган ютуқларда давлатимиз раҳбарининг улкан ролини алоҳида таъкидлаб, суд-ҳуқуқ тизимини чуқур ислоҳ қилиш, жиноят тўғрисидаги қонун ҳужжатларини либераллаштириш концепциясини қизғин қўллаб-қувватладилар. Олий Мажлис Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маърузаси юзасидан қарор қабул қилди.

Парламент сессияси биринчи иш кунининг кечки мажлиси молия вазири М.Нурмуродовнинг Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг 2001 йил биринчи ярим йиллигидаги ижроси тўғрисидаги маърузаси билан бошланди. Олий Мажлис Бюджет, банк ва молия масалалари қўмитасининг раиси А.Аҳадов шу масала юзасидан қўшимча маъруза қилди.

Мамлакатимиз асосий молия ҳужжатининг жорий йилнинг биринчи ярим йиллигидаги ижроси тўғрисидаги масала муҳокамасида Бўзатов тумани ҳокими А.Жуманов, Ғаллаорол туманидаги Тозауруғ қишлоқ фуқаролар йиғини раиси Т.Норқулов иштирок этдилар.

Депутатлар «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги ҳамда янги таҳрирдаги «Прокуратура тўғрисида»ги қонунларнинг лойиҳаларини муҳокама этдилар ва қабул қилдилар. Парламент Ўзбекистон Республикасининг Жиноят, Жиноят-процессуал ҳамда Фуқаролик-процессуал кодексларини қайта нашр этиш бўйича комиссия тузди.

Олий Мажлис Кенгашининг аъзоси М.Сафоева «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини депутатларга тақдим этди. Бойсун тумани ҳокими Т.Ҳамроев, Шаҳрисабз туман марказий касалхонаси бош врачи П.Бадалбоева, Хўжайли туманидаги «Тошкент» ширкат хўжалиги бошқаруви раиси Х.Шерибоев, Шредер номли илмий-ишлаб чиқариш институти Фарғона филиалининг илмий ходими М.Раҳ-

(Давоми 2-бетда).

ҚЎШ ХУШХАБАР

Мустақиллик байрами арафасида Андижон шаҳар халқ таълими бўлимига қарашли 1-сонли болалар боғчаси негизида «Ниҳол» хусусий болалар боғчаси ташкил этилди.

Боғча икки ёш гуруҳидаги 30 нафар тарбияланувчига мўлжалланган бўлиб, машғулотлар таълим дастурлари асосида ўзбек, рус ва инглиз тилларида олиб борилади. Шунингдек, боғча қошида ёш болалар учун педиатрия ташхис даволаш марказини ташкил этиш кўзда тутилган.

***

Байрам арафасида Самарқанд туманида янги қўшма корхона иш бошлади. Чехиялик ишбилармонлар билан ҳамкорликда ташкил этилган ушбу корхонада бинолар томини ёпишда фойдаланиладиган черепица ишлаб чиқарилади. Черепица Чехиядан келтирилган замонавий технология ёрдамида маҳаллий хомашёдан тайёрланмоқда. Бу маҳсулот шифердан кўра анча арзон ва чидамлидир. Мазкур корхона кунига 36 минг дона черепица ишлаб чиқариш имкониятига эга ва айни пайтда бу ерда 75 киши доимий иш билан таъминланган.

(ЎзА).

Янги ўқув йили янги мактабда

Зангиота туманидаги Алишер Навоий номидаги жамоа хўжалигида бир йўла иккита янги мактаб фойдаланишга топширилди.

«Тинчлик» маҳалласи ҳудудида барпо этилган 41-мактабни «Фаровон» ишлаб чиқариш корхонаси қуриб берди.

Ушбу маҳаллада мингдан зиёд киши истиқомат қилади. Бу ҳудудга энг яқин мактаб эса тўрт-беш километр олисда жойлашган. Ўша узоқ мактабда ҳам дарслар икки-уч сменада олиб борилгани боис болалар анча вақтини кўчада ўтказади. Энди бундай овворагарчиликларга чек қўйилди. Янги ўқув йилида барча талабларга жавоб берадиган замонавий мактаб ўз ўқувчиларини қабул қилади.

Шунингдек, Ўзгариш қишлоқ фуқаролар йиғини ҳудудида ҳам янги 31-мактаб фойдаланишга топширилди. Бу мактаб қурилишига Навоий номидаги жамоа хўжалиги ҳомийлик қилди. Атиги уч ой ичида қуриб битказилган ўқув масканида барча қулайликлар яратилган. Компьютер синфлари, спорт майдончалари, фан кабинетлари бугунги кун талабига мослаб жиҳозланган.

Янги мактабларнинг тантанали очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Д.Ғуломова иштирок этди.

(ЎзА).

МИЛЛИЙ ТЕАТРИМИЗ - ИФТИХОРИМИЗ

Ватанимиз мустақиллигининг ўн йиллиги арафасида фойдаланишга топширилаётган иншоотларни кўриб кўз қувонади. Қуриб битказилган янгидан-янги коллежлар, лицейлар, кўприклар, йўллар, метронинг янги йўналишлари, саноат корхоналари, санъат кошоналари, тиббиёт муассасалари — барчаси халқимизнинг бунёдкорлик салоҳияти ниҳоятда улкан эканидан далолат беради. Биз ўнлаб йиллар давомида қилинмаган ишларни истиқлол шарофати билан қисқа даврда амалга оширяпмиз. Бугунги Ўзбекистон жаҳон халқларига улкан бунёдкорлик, маданий-маърифий қадриятларга юксак эътибор бераётган давлат сифатида танилмоқда.

Юртимиз тўғрисида гап кетганда, дунёнинг етакчи экспертлари унинг энг улкан ютуғи сифатида ўтиш даврининг мураккабликларига қарамай, саноат ва қишлоқ хўжалигида изчил ислоҳотларни амалга ошириш баробарида, маданий-маърифий соҳага ҳам юксак эътибор қаратилаётганини эътироф этади. Бу эътирофнинг исботини мамлакатимиз ҳаётидаги ҳар бир жабҳада кўриш мумкин.

Ўзбек давлат академик драма театри халқимиз ифтихори бўлиб келган. Бу даргоҳда не-не буюк санъаткорлар ижод қилмаганлар дейсиз. Не-не буюк асарлар саҳна юзини кўриб, халқимизга тақдим этилмаган бу ерда. Бироқ яқин-яқинларгача бутун бир миллат театр санъатининг рамзи бўлган ушбу театр биноси жуда кўримсиз, замонавий талабларга жавоб бера олмасди. Юксак қадимий маданиятга эга халққа бундай ҳолат ярашмас эди. Шунинг учун Президент Ислом Каримов отахон театр биносини бутунлай қайта қуриш ташаббусини илгари сурди ва кўп ўтмай маҳобати кишининг ақлини шоширадиган кошона бунёд этилди.

30 август куни ана шу янги санъат кошонасининг очилиш маросими бўлди.

Маросимни Тошкент шаҳри ҳокими К.Тўлаганов очди.

Сўз Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга берилди.

Мазкур театр нафақат миллий санъатимиз, балки дунёдаги кўплаб театрларнинг машҳур режиссёр ва актёрларини, театршунос ва мутахассисларни ҳам ҳайратда қолдирган. Ўзбек театрининг номини бутун дунёга танитган бундай ижодкорлар халқимизнинг ва давлатимизнинг фахру ифтихорига айланган.

Ўзбек миллий халқ театрининг тарихи узоқ асрларга бориб тақалади. Миллатимиз анъаналарига хос бўлган халқ сайллари, катта-катта томошалар қўғирчоқбозлар, масхарабозларнинг иштирокисиз ўтмаган. Бироқ Туркистон заминида ҳақиқий профессионал театр талабларига жавоб берадиган илк асар - «Падаркуш» йигирманчи аср бошларида саҳналаштирилган эди.

Академик театримиз ўзбек театр санъатининг энг яхши анъаналарини ўзида мужассамлаштирган, юксак поғоналарга кўтарган, халқимизга буюк санъаткорлар етказиб берган муқаддас даргоҳдир.

Театрда жаҳон ва ўзбек драматургиясининг ўнлаб нодир намуналари саҳналаштирилди. Уларнинг аксарияти ҳали-ҳали санъат ихлосмандлари томонидан мароқ билан эсланади.

Истиқлолнинг ўн йиллиги арафасида академик театр қайтадан туғилди, десак янглишмаймиз. Бино деярли бутунлай янгидан қурилди. Иншоотнинг ташқи кўриниши жуда салобатли. Унинг олд қисмидаги ўнта устун ўзбек театр санъатининг забардаст вакиллари сингари виқор касб этади. Театрни қуришда миллий ва замонавий меъморликнинг энг яхши анъаналаридан фойдаланилган.

Давлатимиз раҳбари бундан бир неча ой муқаддам театр биносининг қурилиши билан танишув чоғида қимматли маслаҳатлар берган эди. Қурувчиларнинг иш жараёнида ушбу маслаҳатларга амал қилгани боис иншоот янада кўркамлашди. Театрга кираверишдаги кенг фойенинг тепаси гумбаз шаклини олган. Бундай гумбаз томоша залида ҳам бўлиб, ўзига хос ёритилиш хусусиятига эга.

Театрнинг саҳнаси аввалгидан анча кенг ва у ерга ўрнатилган техник жиҳозлар дунёдаги энг замонавий театрлариникидан қолишмайди. Бу ерда ҳар қандай мураккаб асарни саҳналаштириш, қийин декоратив ускуналарни ўрнатиш мумкин.

Томоша залидаги юмшоқ ва нозик дид билан ишланган ўриндиқлар кишининг ҳавасини келтиради.

Давлатимиз раҳбари мазкур санъат кошонасининг маданият ва маънавиятимизда тутган юксак ўрни ҳақида гапирар экан, миллий руҳ ва замонавий қиёфада қайта тикланган ушбу театрни бундан буён Ўзбекистон Миллий академик драма театри деб аташ тўғрисида таклиф киритди.

Президентнинг бу таклифини барча қўллаб-қувватлади.

Маросимда сўзга чиққан Ўзбекистон халқ артисти З.Муҳаммаджонов, Ўзбекистон Қаҳрамони, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Саид Аҳмад, Тошкентдаги рус драма театрининг бадиий раҳбари В.Шапиро, актриса З.Ашурова, Санъат институти талабаси Х.Аҳмедова, актёр Х.Саъдиев Ислом Каримовга мазкур кошонанинг қурилишига ва умуман, санъатимиз, маданиятимиз ривожига раҳнамолик қилаётгани учун миннатдорлик изҳор этди. Улар бу ғамхўрлик ўзбек театр санъатининг янада юксакликка кўтарилиши учун замин бўлишини таъкидлади.

Шундан сўнг «Миллий театрнинг теран томирлари» деб номланган томоша намойиш этилди.

* * *

Шу куни Президент Ислом Каримов Давлат солиқ қўмитасининг янги биноси билан ҳам танишди.

Анвар КАРИМОВ,
ЎзА мухбири.

АДОЛАТ — ҚОНУН УСТУВОРЛИГИДА

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИДАГИ МАЪРУЗАСИ

(Боши 1-бетда).

Конституциявий суд таъсис этилди. Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитидаги хўжалик муносабатларида қонунчиликни таъминлашда муҳим роль ўйнаётган хўжалик судлари тизими яратилди.

2000 йилда янги таҳрирдаги «Судлар тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши суд тизимини ислоҳ қилишда муҳим босқич бўлди. Унда мустақиллик йилларида суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш борасида орттирилган тажрибадан хулоса чиқарилди ҳамда судлар фаолиятининг янада демократлашуви ва такомиллашуви учун шароит вужудга келтирилди.

«Судлар тўғрисида»ги янги Қонуннинг моҳияти нимадан иборат?

Биринчи ва энг асосийси — давлат ҳокимиятининг бўлинишига оид конституциявий тамойилдан келиб чиқиб, ҳокимиятнинг тўлақонли мустақил тармоғи бўлган суднинг мустақиллигини таъминлашнинг мустаҳкам механизми яратилди.

Судьялик лавозимларига номзодларни тавсия этиш, уларнинг ваколатларини тўхтатиш ва муддатидан илгари тугатиш ҳақида тақдимномалар киритиш ваколатлари Адлия вазирлиги тасарруфидан чиқарилди. Бу ваколатлар Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида тузилган Судьяларни танлаш ва лавозимларига тавсия этиш бўйича олий малака комиссияси зиммасига юкланди.

Иккинчидан, умумий юрисдикция судларининг ихтисослашуви қонуний мустаҳкамланди, фуқаролик ва жиноят ишлари бўйича алоҳида судларни ташкил этиш механизми жорий қилинди.

Ҳаётнинг ўзи бу қарорнинг тўғрилигини кўрсатиб турибди. Судларнинг ихтисослашуви ишларни кўриб чиқиш сифатини оширмоқда, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатини кучайтирмоқда.

Учинчидан, судлар фаолиятини моддий-техника ва молиявий жиҳатдан таъминлаш вазифаси махсус ваколатли мустақил орган — Адлия вазирлиги қошидаги Суд департаменти зиммасига юклатилди. Бу департамент судларнинг мустақиллиги ва фақат қонунга бўйсуниши тамойилларига қатъий амал қилган ҳолда иш юритиши белгилаб қўйилган.

Тўртинчидан, «Судлар тўғрисида»ги аввалги Қонундан фарқли ўлароқ, янги қонун асосида суд кадрларини танлаш ва тайинлашнинг самарали ва демократик ҳуқуқий механизми яратилди.

Мазкур Қонунга мувофиқ;

судьялар захираси судлар, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, муассасалар, ташкилотлар, судьяларнинг жамоатчилик бирлашмалари аъзоларининг таклифи асосида судьяларнинг малака (квалификацион) ҳайъатлари томонидан шакллантирилади;

судьялик лавозимига номзодлар ҳақидаги таклифлар Суд департаментида жамлаб борилади, унинг зиммасига судьялик лавозимига номзодларнинг ҳужжатларини йиғиш ва тайёрлаш, суд кадрлари малакасини ошириш вазифаси юклатилади;

номзодларни муқобиллик асосида кўриб чиқиш ҳамда судьялик лавозимига тайинлаш ҳақида тақдимнома киритиш судьялардан, Олий Мажлис депутатларидан, ҳуқуқшунос олимлардан, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар ҳамда нодавлат ташкилотларининг вакилларидан иборат таркибда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузурида тузилган Судьяларни танлаш ва лавозимларига тавсия этиш бўйича олий малака комиссияси томонидан амалга оширилади.

Суд кадрларини танлаш ва тайинлашга доир яратилган тизим суд ҳокимиятининг амалдаги мустақиллигини, судьялик лавозимига тайинлашда холисликни таъминлайди.

Суд-ҳуқуқ соҳасидаги асосий ҳужжат ҳисобланган «Судлар тўғрисида»ги янги Қонунга мувофиқ жиноий-процессуал ва фуқаролик-процессуал қонунчилигига ўзгартиришлар киритилди.

Ишларни кўриб чиқишнинг апелляция тартиби жорий қилинди. Бу суд хатоларини ўз вақтида тузатиш, суд иш юритишида сансалорликка йўл қўйилмаслигининг муҳим кафолати бўлди.

Янги қонунга мувофиқ апелляция инстанцияси суди ишни қайта кўриб чиқиш учун судга юбормасдан, ўзи мазмунан кўриб чиқишга ҳақли.

Ҳукм, ажрим ва қарорларнинг қонунийлиги, асослилиги ва адолатлилигини юқори судлардаги кассация инстанцияларида кўриб чиқиш тартиби ҳам ислоҳ қилинди. Фуқаролар қонуний кучга кирган суд қароридан норози бўлган тақдирда ўз ҳуқуқларини кассация инстанцияси судининг мажлисида ҳимоя қилиш имкониятига эга бўлдилар. Бунда ҳимоя билан айблов ҳуқуқий жиҳатдан тенглаштирилди.

Фуқароларга суд қарорлари устидан апелляция ёки кассация тартибида шикоят бериш йўли билан ўз ҳуқуқларини ҳимоя қилиш усули, танлаш имконияти берилди.

Суд тизими билан бир қаторда жамиятда қонунийликни ва ҳуқуқ-тартиботни таъминловчи Ички ишлар вазирлиги, Прокуратура, бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар тизимида ҳам чуқур ислоҳотлар рўй бермоқда.

Азиз дўстлар!

Шубҳасиз, ҳаётимиздаги барча тармоқ ва жараёнларда амалга оширилаётган ижобий ўзгаришлар қаторида ҳуқуқни муҳофаза қилиш соҳасида ҳам жорий қилинаётган ислоҳотлар ўзининг самараси ва натижасини бера бошлади.

Энг муҳими, бу ислоҳотлар ижтимоий ҳаёт ва давлат қурилишининг демократик ўзгаришлар йўлида босқичма-босқич амалга оширилишини таъминлади.

Лекин, шу билан бирга, шуни таъкидлашимиз зарурки, ижтимоий тараққиёт одимлари, жамиятимизда рўй бераётган, узоқни кўзлаб амалга оширилаётган демократик жараёнлар суд-ҳуқуқ тизимига жорий қилинаётган ислоҳотларни танқидий баҳолаб, уларни янада чуқурлаштиришни ва қатъиятлик билан олиб боришни талаб этмоқда.

Шуни очиқ-ойдин тан олиш лозимки, бу соҳада эришилган ижобий натижаларга қарамай, суд-ҳуқуқ соҳасида ҳамон совет тизимининг асоратлари сезилмоқда. Аниқроқ айтганда, суд фаолиятига доир қабул қилинган қонун ва бошқа меъёрий ҳужжатлар умумэътироф этилган халқаро демократик меъёрларга борган сари мослаштирилаётган бўлса-да, **афсуски, судьялар, прокуратура ва тергов органлари ходимлари, бир сўз билан айтганда, қабул қилинган янги қонунларни ҳаётга татбиқ этиши лозим бўлган кишиларнинг дунёқараши ва тафаккури анча қийинчилик билан ўзгаряпти.**

Буни очиқ тан олиш керак. Бизнинг бош вазифамиз — ўтмиш асоратларидан имкони борича тезроқ қутилишдир.

Энг аввало, жазолашнинг репрессив, озодликдан маҳрум қилиш ҳолларини қисқартириш ҳисобига қонунчиликнинг адолат ва инсонийлик каби тамойилларининг кучайишини ва амалда қўлланишини таъминлашимиз зарур.

Маълумки, совет қонунчилигида иқтисодий жиноятларда ҳимоя қилинадиган асосий субъект бўлиб давлат субъекти ҳисобланган. Шунинг учун ҳам давлатга зарар етказиш ҳолларига ўта оғир жиноят сифатида қаралган ва бунга йўл қўйган шахслар ўта шафқатсизлик билан жазоланар эди. Хусусан, жуда катта миқдорда давлат мулкини ўғирлаган ёки пора олган жиноятчи шўро даврида амалда бўлган қонунчиликка мувофиқ ўлим жазосига ҳукм қилинар эди.

Мисол учун, 1986 йилда СССР Олий суди Ўзбекистоннинг собиқ пахта тозалаш саноати вазири Ваҳобжон Усмоновни ноқонуний тергов усулларини қўллаб олинган сохта гувоҳликлар асосида катта миқдорда пора олганликда айблаб, ўлим жазосига ҳукм қилган эди. Суд ҳукми ижро этилиб, орадан 12 йил ўтгач, 1998 йилда В.Усмонов батамом оқланди, жиноий иш эса унинг хатти-ҳаракатларида жиноят таркиби йўқлиги сабабли ҳаракатдан қолдирилди.

Бугун бизнинг ҳуқуқий доктринамиз мутлақо янгича, демократик тамойилларга асосланган. У, энг аввало, Ўзбекистон Конституцияси талабларига кўра инсон ҳуқуқларининг устуворлигини таъминлайди. Инсон ҳимоянинг бош субъекти бўлиб, унинг ҳаёти ва соғлиғига суиқасд қилиш оғир жиноят ҳисобланади.

Лекин шуни афсусланиб тан олишимиз керакки, ҳали-бери қонунчилигимизда ҳам, қонунни қўллаш фаолиятимизда ҳам ўтмиш замоннинг иллатларидан ҳамон қутила олмаяпмиз. Суд-тергов тажрибасида баъзан умуман тоқат қилиб бўлмайдиган мантиқсизликларга йўл қўйилмоқда.

Жамият учун унчалик хавфли бўлмаган қонунбузарликни содир этган шахс судларимиз томонидан амалдаги қонунларимизга кўра беш йил ёки ундан ҳам кўп муддатларга озодликдан маҳрум этилади.

Масалан, Фарғона вилояти Охунбобоев туман суди томонидан 20 ёшли Моргунов болалар боғчаси ошхонасидан 8600 сўмлик идиш-товоқ ўғирлагани учун, гарчи бу нарсаларни эртаси куниёқ қайтариб олиб келган бўлса-да, 5 йил муддатга озодликдан маҳрум этилган.

Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур туманида балоғат ёшига етмаган Р.Абдуллаев ўгай онасининг 3300 сўм пулини ўғирлагани учун қамоққа олинган. Навоий вилояти Хатирчи тумани ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари томонидан фуқаро Ш. Исматов харидордан 190 сўм ортиқча пул олгани учун жиноий жавобгарликка тортилган ва ҳукм қилинган.

Тошкент шаҳар Бектемир тумани тергов органлари томонидан 19 ёшли Ҳожирасулов 25 килограмм гилос ўғирлагани учун жиноий жавобгарликка тортилган ва қамоққа олинган.

Бундай мисоллар, биринчи навбатда, қонунчилигимизда ва қонунларни жорий этиш амалиётининг айрим қисмларида бугун бизнинг қарашларимизга номаъқул бўлган тажрибалар қўлланилаётганини кўрсатади.

Бундай ҳолларда қонунни бузган одамдан уни такрорламаслик ҳақида тилхат олиш, гаров каби бошқа эҳтиёт чораларини, жарима каби жазоларни қўллаш ўзини оқлашини унутмаслик керак. Афсуски, юқоридаги ҳар бир ҳолатда тергов органлари энг оғир эҳтиёт чораларини қўллаган. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Шу йилнинг июн ойида менинг топшириғим бўйича тергов ҳибсхоналарида ўтказилган текширув натижасида кўплаб ана шундай фактлар аниқланди. Жамият учун хавфли бўлмаган жиноятларни содир этган, илгари судланмаган ва ҳатто етказилган моддий зарарни тўла қоплаган шахслар қачон суд мажлиси бўлишини кутиб, ойлаб ҳибсда сақланган. Кўрилган чора-тадбирлар натижасида бир ой ичида тергов ҳибсхоналаридан икки минг нафардан зиёд ана шундай шахслар озод қилинди.

Бундай ҳолатларнинг ҳар бири ортида тирик жон, бизнинг ватандошимиз, унинг алам-изтиробларини бирга тортаётган ўғил-қизлари, оиласи, қариндош-уруғлари борлигини, минг афсуски, унутамиз.

Буни қандай изоҳлаш мумкин? Бу фактлар, аввало, шундан гувоҳлик берадики, тергов органлари жиноятларнинг содир этилишига олиб келган ҳақиқий сабаб ва шарт-шароитларни, ҳуқуқбузарнинг шахси ва уни жиноятга ундаган омилларни ҳар доим ҳам пухта ўрганмайди.

Терговни зўравонлик билан олиб бориш, яъни олдин ҳибсга олиб, жамиятдан ажратиб, кейин унинг айбини исботлашга киришишдек ўтган замондан қолган ярамас тажрибага ҳали-ҳануз барҳам берилмаган.

Ҳуқуқ-тартибот идораларининг айрим нопок ходимлари учун фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш биринчи навбатдаги вазифа бўлмай, балки қўрқитиш, ўз ваколати ва ҳукмдорлигини кўрсатиб қўйишга интилиш, ўзини гўё жиноятчиликка қарши кураша ётгандек қилиб кўрсатиш каби нохуш одат ҳамон яшаб келмоқда.

Шундайлар ҳам борки, улар қонунчилигимиздаги айрим номукаммалликлар, одамларнинг хато ва бахтсизликлари ҳисобига ўзларининг ғаразли, таъмагирлик мақсадларига эришишга уринади. Бундай ходимлар халқ ҳақида, давлатнинг обрўси ва фаровонлиги ҳақида мутлақо ўйламайди.

Энг хавфлиси шундаки, одамлар тақдирига бепарволик, номақбул иш усуллари оқибатида биз оддий, умуман олганда, қонунга итоат этувчи, лекин қонундан бироз чекинган фуқароларни нотўғри жазолаб, улардан ҳокимиятга ҳам, қонунга ҳам ишонмайдиган норози одамлар тоифасини ўз қўлимиз билан яратамиз.

Сир эмас, бунинг оқибатида фуқароларнинг айнан ана шундай қатламидан, айниқса, ёшлардан ашаддий жиноятчиларнинг пайдо бўлишига ўзимиз сабабчи бўламиз.

Сўзсиз, ўз номига доғ тушираётган бундай ходимлардан қатъий воз кечиш керак. Шу билан бирга, айрим қонун нормаларини, биринчи навбатда, иқтисодиёт соҳасидаги жиноятларнинг олдини олишга қаратилган қонун нормаларини қўллаш ҳолатларини танқидий баҳолашимиз лозим.

Ривожланган демократик мамлакатларда қўлланиб келинаётган тамойиллар ва талабларга жавоб берадиган мезонлар асосида ҳуқуқбузарлик ва жазо тизимини қайта кўриб чиқишимиз зарур, деб ҳисоблайман.

Оғир жазо, айниқса, фуқароларни жамиятдан ажратиш билан боғлиқ бўлган жазоларнинг жиноятчиликнинг олдини олишдаги аҳамиятини ошириб кўрсатиш ўринсиз эканлигини ҳаётнинг ўзи исботламоқда.

Жиноятчиликнинг олдини олиш, унга қарши курашиш самарадорлиги жазонинг оғирлиги ва шафқатсизлигига эмас, балки, биринчи навбатда, қонунни бузган шахснинг жазонинг муқаррарлигини нечоғли англашига боғлиқ.

Жазонинг муқаррарлиги жиноятчиликнинг олдини олишда самарали таъсир кўрсатувчи омиллардан ҳисобланади.

Шу билан бирга, миллий анъаналаримиз руҳида тарбияланган кўпгина фуқароларимизга содир этган жинояти учун сўроқ ёки тергов ишлари бошланишининг ўзиёқ тегишли хулоса чиқариб олиш ва қонунни бошқа бузмаслик учун кўп ҳолларда кифоя бўлади, деб ўйлайман.

Бугун жиноят учун жазо тайинлаш борасида юқорида келтирилган ёндашувларни тубдан қайта кўриб чиқиш вақти етди. Жиноят, жиноят-процессуал қонунчилигини ўзгартириш бўйича ушбу сессияга тақдим қилинган таклифларни бу соҳадаги дастлабки қадамлар деб қабул қилиш керак.

Табиий бир савол туғилади: уларнинг моҳияти ва аҳамияти нимадан иборат? Уларни қабул қилиш билан нима ўзгаради?

Биринчидан, сизлар яхши биласизлар, амалдаги жиноят қонунчилигимизда барча жиноятлар, ўз хусусияти ва ижтимоий хавфлилик даражасига қараб, тўрт гуруҳга бўлинади. Эслатиб ўтаман: булар ижтимоий хавфи катта бўлмаган, унча оғир бўлмаган, оғир ва ўта оғир жиноятлардир.

Ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятлар Жиноят кодексидаги жами 460 жиноят таркибидан 86 тасини ёки бошқача айтганда, 18,7 фоизини ташкил этади.

Бугун жиноят қонунчилигини эркинлаштириш ва инсонпарварлик тамойилларига янада мувофиқлаштириш мақсадида яна 110 турдаги унча оғир бўлмаган жиноятларни ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказиш таклиф этилмоқда. Шундай қилиб, Жиноят кодексидаги жиноятлар таркибининг 42,8 фоизи ижтимоий хавф туғдирмайдиган жиноятлар ҳисобланади.

Ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятлар тоифасининг кўпайиши тергов ва суд органларининг қамоққа олиш билан боғлиқ бўлмаган ҳуқуқий чеклашлардан фойдаланиш имкониятларини сезиларли даражада кенгайтиради.

Жиноятнинг бундай тоифасини содир этгани учун судланиб, озодликдан маҳрум қилинганлар жазони колония жойларида қўриқчисиз ўтайди, эркин юриш ҳуқуқига, қариндош-уруғлари ва яқинлари билан чекланмаган миқдорда учрашиш ва бошқа бир қатор имтиёзларга эга бўлади.

12 турдаги жиноятни оғир тоифадан унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига, етти турини эса ўта оғир жиноятлар тоифасидан оғир жиноятлар тоифасига ўтказиш таклиф этилмоқда.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, бу ўзгартишлар жазони ўташ режимига таъсир кўрсатади. Жазони енгилроғи билан алмаштириш, жазони ўташ муддатидан илгари шартли озод қилиш тартибини қўллаш мумкин бўлган маҳкумлар тақдирини сўзсиз анча енгиллаштиради.

Жиноятларни белгилаш қоидаларининг ўзгартирилиши Жиноят кодексимизнинг умумий йўналишини том маънода ўзгартиришга ва уни ҳуқуқий-демократик давлат тамойилларига мослаштиришга имкон беради.

Ўзингиз ўйлаб кўринг: тасдиқлаш учун таклиф этилган ўзгаришлар жиноятлар таркибининг 73,1 фоизи ижтимоий хавфи катта бўлмаган ва унча оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ва фақат чорак қисмигина оғир ва ўта оғир жиноятлар тоифасига ўтказилади.

Иккинчидан, жиноят қонунчилигида иқтисодий соҳада жиноят содир этган шахсларга нисбатан иқтисодий таъсир чораларини қўллаш имкониятларини кенгайтириш зарур. Бу — қонунчилигимизда иқтисодий соҳадаги жиноятлар ва унинг учун жавобгарлик тушунчасини замон талабига мос равишда идрок этишга асосланган янгича ёндошувдир.

Бунинг моҳияти нимада? Озодликдан маҳрум қилиш ўрнига жазонинг жарима турини қўллашни кенгайтириш, жарима миқдорини ошириб, энг аввало, етказилган моддий зарарни қоплашга қаратилган бошқа таъсир чораларидан фойдаланиш таклиф этилмоқда.

Эҳтиёт чораси сифатида қамоқда сақлаш ўрнига гаров, тегишли хулқ-атворда бўлиш тўғрисида тилхат олиш ва бошқа чоралардан фойдаланиш маъқулдир. Ҳақиқатан ҳам, иқтисодий жиноят содир этганликда айбланувчи ўзининг судга қадар қамалмаслигини аниқ билса, тергов ва суддан яширинишга ҳаракат қилиб ўтирмайди.

Бугунги кунда судлар томонидан тайинланаётган жазо чоралари ичида жарима жазоси атиги 8,3 фоизни ташкил этади, уни қўллаш даражаси эса пасайиб бормоқда.

Айни пайтда, жиноят содир этган ҳар икки шахсдан бирига озодликдан маҳрум қилиш чораси қўлланилмоқда. Жазо чораларига доир таклиф этилаётган ўзгаришлар жиноятлар таркибининг 87 тасига тааллуқли бўлиб, жиноят қонунининг жазолаш таъсирини камайтиради.

Шу билан бирга, жавобгарлик доирасини янада аниқроқ белгилаш ва унга алоҳида ёндашув ҳисобига жазонинг тарбиявий аҳамиятини ва унинг самарасини ошириш имконини ҳам беради.

Жиноят кодексининг бешта моддасига, агар жиноят содир этган шахс етказилган моддий зарарни тўлиқ қоплаган тақдирда, судлар томонидан озодликдан маҳрум этиш жазосини қўлламаслик ҳақидаги нормалар киритиш таклиф этилмоқда.

Ўйлайманки, жазо белгилашнинг муқобил турларини қўллашни кенгайтириш жиноят қонунчилигимизни такомиллаштиришнинг устувор йўналишларидан бири бўлади.

Учинчидан, бутун жаҳонда муҳокама этилаётган муҳим масалалардан бири — ўлим жазосининг жиноий жазо чораси сифатида қолаётганлиги билан боғлиқ муаммодир.

Айрим мамлакатларда ўлим жазоси тақиқланган, баъзиларида эса унга нисбатан мораторий эълон қилинган. Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 1977 йил 8 декабрда қабул қилинган резолюциясида жаҳон ҳамжамиятининг ушбу муаммога муносабати аниқ-равшан баён қилинган: «Ўлим жазоси масаласида кўзда тутиладиган асосий мақсад, — дейилади ушбу ҳужжатда, — бундай жазони бекор қилиш эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда, ўлим жазоси қўлланиладиган ҳуқуқбузарликлар миқдорини янада камайтириб боришдан иборат бўлмоғи лозим».

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, Ўзбекистонда ўлим жазосини қўллашга доир жиноят қонунчилиги сиёсати бутун жаҳонда кечаётган жараёнларга тўла мос бўлиб, Ўзбекистон Конституцияси моҳиятидан келиб чиқадиган инсонпарварлик тамойилини ўзида тўла акс эттиради.

Бинобарин, инсонга, унинг Парвардигор ато этган ҳаётига ҳамиша

(Давоми 3 бетда).

ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ ТЎҒРИСИДАГИ АХБОРОТ

(Боши 1-бетда).

матов нутқларидан кейин депутатлар Қонунни ва уни амалга киритиш тўғрисидаги қарорни қабул қилдилар.

Янги таҳрирдаги «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг лойиҳаси депутатларга Олий Мажлис Иқтисодиётни ислоҳ қилиш масалалари ва тадбиркорлик қўмитаси раиси М.Умаралиев томонидан тақдим этилди. Бу масала муҳокамасида «Совпластитал» Ўзбекистон-Италия қўшма корхонасининг бош директори А.Мелкумов, Пахтачи тумани ҳокими Э.Умматов, Сурхондарё вилоят қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармасига қарашли 13-қурилаётган корхоналар бирлашган дирекцияси директори Э.Донаев иштирок этдилар. Депутатлар янги таҳрирдаги «Биржалар ва биржа фаолияти тўғрисида»ги Қонунни ҳамда мазкур Қонунни амалга киритиш тартиби тўғрисидаги қарорни қабул қилдилар.

* * *

30 август куни Тошкентда иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг олтинчи сессияси ўз ишини давом эттирди.

Сессияни Олий Мажлис Раиси Э.Халилов бошқарди.

Олий Мажлиснинг Бюджет, банк ва молия масалалари бўйича қўмитаси раиси А.Аҳадов «Қимматли қоғозлар бозорида инвесторларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида маъруза қилди. Қонун лойиҳаси муҳокамасида Паркент тумани ҳокими М.Куччиев, Андижон шаҳри ҳокими А.Собиров, Самарқанд тумани ҳокими Р.Ҳакимова, «Ўзнефтгазқурилиш» акционерлик компанияси бош директори Б.Ҳафизов иштирок этди. Парламент қонун лойиҳасини ва уни амалга киритиш тўғрисидаги қарорни қабул қилди.

«Маҳсулот тақсимотига оид битимлар тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳақида парламентнинг Атроф-муҳит ва табиатни муҳофаза қилиш масалалари қўмитаси раиси Қ.Жумабеков маъруза қилди. Қонун лойиҳасини муҳокама қилишда «Қизилқумнодирметаллолтин» давлат концерни раиси Н.Кучерский, «Комплекс тематик экспедиция» очиқ турдаги акционерлик жамияти бошқаруви раиси Т.Бобожонов, «Олмалиқ кон-металлургия комбинати» очиқ турдаги акционерлик жамияти бош директори Г.Прохоренко, «Фарғонанефткимёмонтаж» трести бошлиғи Р.Жалилов иштирок этди. Депутатлар қонун лойиҳасини биринчи ўқишда маъқуллади ва уни жамоатчилик муҳокамасига тақдим этиш учун оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Олий Мажлиснинг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси раиси А.Саидов депутатларни янги таҳрирдаги «Ўзбекистон Республикаси референдуми тўғрисида»ги қонун лойиҳаси билан таништирди. Олий Мажлиснинг Ёшлар ишлари қўмитаси аъзоси Н.Қамбаров, Ўзбекистон Давлат жаҳон тиллари университети проректори Г.Боқиева, «Фарғонаазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси бош директори А.Абдуллаевнинг қонун лойиҳаси тўғрисидаги чиқишларидан сўнг парламент «Ўзбекистон Республикаси референдуми тўғрисида»ги қонунни янги таҳрирда тасдиқлади ва уни жорий этиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа масалалари қўмитаси раисининг ўринбосари С.Солиев «Товар белгилари, хизмат кўрсатиш белгилари ва товар келиб чиққан жой номлари тўғрисида»ги қонун лойиҳаси бўйича маъруза қилди. Қонун лойиҳаси муҳокамасида «Бухородонмаҳсулот» ишлаб чиқариш акционерлик уюшмаси раиси Б.Бозоров, «Шаҳрисабзконсерва» ишлаб чиқариш акционерлик жамияти раиси Н.Исмоилов, Наманган вилоятидаги «Лола-Узор» кўп тармоқли хусусий фирма директори Х.Мирзааҳмедов иштирок этди. Депутатлар қонун лойиҳасини тасдиқлади ва уни амалга киритиш тўғрисида қарор қабул қилди.

«Маданий мерос объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш тўғрисида»ги қонун лойиҳасини парламентнинг Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси Н.Жўраев депутатларга ўқиб эшиттирди. «Маънавият ва маърифат» республика марказининг Наманган вилоят бўлими раҳбари Ҳ.Сайдуллаев, «Бухоротурист» акционерлик жамияти раиси М.Зокиров, Хива тумани ҳокими М.Мадаминов, Тошкент архитектура ва қурилиш институти ректори Б.Асқаров, А.Навоий номидаги опера ва балет академик катта театри етакчи яккахон хонандаси М.Раззоқова, Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси президенти Б.Йўлдошевнинг чиқишларидан сўнг депутатлар қонун лойиҳасини тасдиқлади ва уни амалга киритиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Парламентнинг Ижтимоий масалалар ва бандлик қўмитаси раиси М.Сафаеванинг маърузасидан сўнг депутатлар Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунчилик ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритди.

Олий Мажлис ГЎУОМ иштирокчи давлатларнинг консуллик масалалари бўйича ўзаро ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги Конвенциясини, Қозоғистон Республикаси, Қирғизистон Республикаси билан Ўзбекистон Республикаси ўртасида уч давлатнинг давлат чегаралари туташган нуқтаси тўғрисидаги битимни, Терроризм, сепаратизм ва экстремизмга қарши кураш тўғрисидаги Шанхай Конвенциясини ратификация қилди, Белгилар рўйхатга олинадиган халқаро товарлар ва хизматлар таснифи тўғрисидаги Ницца шартномаси, Халқаро патент таснифи тўғрисидаги Страсбург битими, Патент тартиботи мақсадлари учун микроорганизмларни тўплашни халқаро эътироф этиш тўғрисидаги Будапешт шартномаси, Асосан сувда сузувчи қушларнинг яшаш жойи сифатида халқаро аҳамиятга молик сув-botқоқ майдонлари тўғрисидаги Конвенцияга қўшилиш ҳақида қарор қабул қилди.

Парламент Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонини тасдиқлади.

Депутатлар сессия котибияти бошлиғи А.Абдураҳимовнинг парламент номига келиб тушган аризалар тўғрисидаги ахборотини тинглади.

Олий Мажлис Х.Шеримбетовни Ўзбекистон Республикаси табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси раиси этиб тайинлади, Ўзбекистон Республикаси Олий судининг айрим аъзоларини бошқа ишга ўтиши муносабати билан вазифасидан озод қилди. Шунингдек, депутатлар Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди таркибига ўзгартишлар киритди.

Парламент Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси таркибига ўзгартишлар киритди, Олий Мажлиснинг айрим қўмиталари ва комиссиялари таркибига янги депутатлар сайлади. Олий Мажлиснинг Қонунчилик ва суд ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси этиб И.Собиров тасдиқланди.

Шу билан иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси олтинчи сессияси ўз ишини якунлади.

АДОЛАТ — ҚОНУН УСТУВОРЛИГИДА

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ МАЖЛИСИНИНГ ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИДАГИ МАЪРУЗАСИ

(Боши 1-2 бетларда).

буюк неъмат сифатида муносабатда бўлиб келган халқимизнинг маънавий қадриятлари ҳам шуни тақозо этади.

Шуни эслатиб ўтмоқчиманки, 1994 йили Жиноят кодекси қабул қилинганида 13 та моддада жазо чораси сифатида ўлим жазоси кўзда тутилган эди. 1998 йили бу жазо тури Жиноят кодексининг бешта моддасидан олиб ташланди.

Яъни, бугунги кунда ўлимга ҳукм қилиш мумкин бўлган моддалардан фақатгина саккизтаси қолдирилган. Бугун улардан яна тўртта моддасини қисқартириш таклифи киритилмоқда.

Таклиф этилаётган муайян ўзгаришлар қабул қилинган ҳолда, фақат тўрт турдаги жиноятлар учун ўлим жазоси қўлланиши мумкин бўлади. Агрессия, геноцид, террорчилик шулар жумласидан ҳисобланиб, халқаро нормаларга мувофиқ, улар энг оғир жиноят сифатида қаралади ва ўта қаттиқ жазо тайинлашни тақозо этади.

Яна битта сақланаётган модда — қасддан одам ўлдириш ўта оғир жиноятлар қаторига киради ва оғирлаштирувчи ҳолатларда бундай жиноятни содир этадиганларга ўлим жазоси қўлланилиши мумкин.

Бир ҳақиқат барчамиз учун аён бўлиши керак: инсон ҳаёти Худо томонидан ато этилган улуғ неъмат экан, демак, оғирлаштирувчи ҳолатларда қасддан одамни ҳаётдан маҳрум этиш ўлим жазосига лойиқдир.

Тўртинчидан, қонунчилигимиздаги жиноий жазо тури сифатида мол-мулкни мусодара қилиш жазосини қўллаш тартибини қайта кўриб чиқиш таклиф этилмоқда.

Сизларга яхши маълумки, бошқа турдаги жиноий жазоларга қўшимча сифатида қўлланадиган ушбу жазо туридан шўролар даврида кенг фойдаланилган эди. Бундан кўзланган мақсад битта: яъни, одамни бутунлай синдириш, руҳан эзиш, уйидан, рўзғоридан айириш ва яна энг номақбули, оиласи, фарзандларини асосий тирикчилик манбаидан маҳрум этиш эди.

Халқимиз марказдан келган «десант»чи терговчилар «пахта иши», «ўзбеклар иши» каби сохта айбловлар асосида минглаб мутлақо бегуноҳ кишиларни қамоққа ташлаган оғир кунларни бошдан ўтказди. Ана шу кезларда одамларнинг мол-мулкини рўйхатга олиш каби таҳқирловчи, ғайриинсоний хатти-ҳаракатлар кўплаб содир этилди. Судланувчиларнинг хотинлари, бола-чақалари бамисоли кўчага ҳайдалиб, турли хўрлаш ва камситишларга дучор этилди.

Бундай ишларни амалга оширган «десант»чиларнинг ўзлари эса катта минбарларга чиқиб, демократия ва ошкоралик, қайта қуриш ва инсон ҳуқуқлари ҳақида бор овоз билан дунёга жар солди. Аслида, ҳибсга олинган ва маҳкум этилганларнинг болалари ва қариндошлари моддий ва маънавий нуқтаи назардан ноҳақ бадном бўлиб, ана шу тазйиқлар тамғасини бир умр кўтариб юришга мажбур бўлдилар.

Мана, бугун замон ўзгарди. Ҳаёт ҳамма нарсани жой-жойига қўйди. Аммо ўша даврдаги эскича қарашлар асорати муайян масалаларга ёндашувда, шу жумладан, қонунчилигимизда, ҳуқуқий нормаларни қўллаш амалиётида баъзан кўзга ташланиб қолмоқда.

Табиийки, жиноий йўл билан орттирилган мол-мулк ва бойликларни мусодара қилиш ва етказилган зарарни мол-мулк ҳисобидан ундиришга доир қонун нормалари ўз кучида қолади. Аммо қонунни бузган оила бошлиғининг қилмиши учун унинг хотини, бола-чақаси азият чекмаслиги ва жавоб бермаслиги керак.

Инсон ҳуқуқининг моҳияти ҳам, авваламбор, мана шундадир. Биз синфий кураш ғояларига, давлат манфаатларининг мутлақ устунлигига асосланган ва ҳали-бери онгимиздан батамом йўқ бўлиб кетмаган коммунистча ёндашувлардан воз кечишимиз керак.

Яъни, агар бирор бир оила бошлиғи қонунни бузишда айбланадиган бўлса, унинг бутун оиласи ва яқинлари ҳам жиноят тамғаси ва шармисорлик азобини кўтариб юришига қаршимиз. Биз отанинг номуносиб хулқи учун оила аъзолари, энг аввало, ҳаётга ёруғ ният ва катта умидлар билан эндигина қадам қўяётган ёшларнинг жамиятдан узилиб қолишига асло йўл қўймаслигимиз керак. Бу — бизнинг бош мақсадимиздир.

Бешинчидан, биз вояга етмаганлар, аёллар ва кексаларга нисбатан қўлланадиган жазо тизимини қайта кўриб чиқмоғимиз зарур. Бизнинг жиноят қонунчилигимиз инсонпарварлик қоидаларига асосланган ҳолда, жиноят содир қилган аёллар ва вояга етмаганларга нисбатан жазо тайинлашда бир қатор енгилликларни назарда тутади.

Ишончим комилки, бу борадаги эркинлаштириш жараёнини изчил давом эттиришимиз зарур.

Шуни тан олиб айтиш керакки, ёшлар ўртасидаги жиноятчилик — бу аввало биз, катталарнинг уларни тарбиялашда йўл қўйган жиддий хатоларимиз оқибатидир. Бинобарин, шунинг учун ҳам, руҳий ва маънавий жиҳатдан шахс сифатида шаклланмай қолиб, жиноят содир этган ёшларимизни жамиятга қайтариш — аввало, биз, ота-оналар ва давлатнинг зиммасига тушади.

Бугунги кунда вояга етмаганлар томонидан содир этилаётган жиноятлар умумий жиноятлар миқдорининг 4 фоизини, аёллар томонидан содир этилаётган жиноятлар эса қарийб 11 фоизни ташкил этади. Жазони ижро этиш муассасаларида жазо муддатини ўтаётганлар умумий миқдорининг бир фоизи вояга етмаганлар, 2,3 фоизи эса аёллардир.

Шуни барчамиз англаб олишимиз муҳимки, колониялардаги ишлар нечоғли яхши ташкил этилмасин, барибир, бу ер ёшларни тарбиялайдиган жой эмас.

Кўп ҳолларда арзимас қилмиши эвазига қаттиқ жазо олган навқирон йигит айнан шу ерда жиноят оламига киради, ашаддий жиноятчиларга қўшилиб, уларнинг турмуш тарзига хос кўникмаларни эгаллай бошлайди.

Бугун Жиноят кодексига киритиш учун тавсия қилинаётган ўзгартиришлар олтмиш ёшдан ошган эркакларга ва аёлларга нисбатан тайинланадиган озодликдан маҳрум қилиш шаклидаги юқори жазо муддатларини ҳам камайтиришга қаратилган. Бу тоифадаги кишиларга бирор бир жиноят учун бериладиган жазо қонунда назарда тутилган энг юқори муддатнинг тўртдан уч қисмидан ошмайди.

Яна бир муҳим ўзгаришга эътибор беришингизни истардим. Вояга етмаганлар томонидан ижтимоий хавфи катта бўлмаган ёки эҳтиётсизлик оқибатида жиноят содир этилса, уларга нисбатан озодликдан маҳрум этиш жазосини қўлламаслик таклиф этилмоқда.

Шу билан бирга, сессия муҳокамасига киритилган таклифларда ёши олтмишдан юқори бўлган эркакларга ўлим жазосини қўллаш амалиётини тақиқлаш масаласига алоҳида эътибор берилган.

Нега деганда, фарзандлари, неваралари бор, соч-соқоли оппоқ қарияни ҳаётдан маҳрум этиш бизнинг миллий анъаналаримизга мутлақо тўғри келмайди. Кексаларни эъзозлаш, уларга мурувват кўрсатиш ва ғамхўрлик қилиш халқимизнинг ўзига хос бетакрор ва бебаҳо инсоний фазилатларидан ҳисобланади.

Ёши бир жойга борганида жиноятга қўл урганлар, майли, яхшиси, Оллоҳни ёдга олиб, унга илтижо қилсин, яқин орада Яратганнинг ҳузурида ўз қилмишларига яраша ҳисоб бериши муқаррарлиги ҳақида ўйласин. Майли, хоҳ тўғри, хоҳ нотўғри ишлари учун улар вақти-соати келиб, невара-чевaралари, келгуси авлодлари олдида жавоб бериши лозимлиги ҳақида ўйласин.

Олтинчидан, жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилигини эркинлаштириш ва демократлаштиришда ишларни кўриб чиқиш тартибини соддалаштириш, жиноий ишларни тергов қилиш ва судда кўриш муддатларини қисқартириш долзарб вазифаларимиздан бири бўлиб турибди.

Чунки, тергов ҳамда суд амалиётининг таҳлили шуни кўрсатадики, бу соҳада ҳозир ҳам хато-камчиликлар талайгина.

Баъзан бирон-бир иш ойлаб, йиллаб тергов идоралари томонидан текширилади, сўнгра судда кўрилиши учун яна навбат кутиб ётади.

Амалдаги қонунларга кўра, жиноят ишларини дастлабки тергов қилиш икки йилгача, айбланувчини қамоқда ушлаб туриш муддати эса бир ярим йилгача узайтирилиши мумкин. Ҳолбуки, бу муддатнинг ҳар бир куни ҳукм чиқарилишини кутаётган одам учун, айниқса, у қамоқхонада ўтирган бўлса, жазонинг ўзидан ҳам оғирроқдир.

Шу муносабат билан Жиноят кодексига тергов қилиш ва ҳибсда сақлаш муддатларини тўққиз ойга қадар камайтириш бўйича ўзгартиш киритиш катта аҳамият касб этади.

Яна бир янгилик. «Жабрланувчи билан ярашув» тўғрисидаги алоҳида тоифадаги иш юритиш тартибининг жорий этилиши жиноят процесси қонунчилигини такомиллаштиришда муҳим қадам бўлади.

Хўш, бу ерда гап нима ҳақда бормоқда?

Ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноят содир этган шахс, агар муқаддам судланмаган бўлса, ўз айбини бўйнига олса, жиноят оқибатида келтирган зарарни тўласа, жабрланувчи билан ярашса, суд ишни ҳаракатдан тўхтатади.

Бу ҳолатда жиноят содир этган шахс судланган деб ҳисобланмайди. Муҳими, дастлабки тергов ишларини олиб бориш ва ишни судда кўриш учун сарфланадиган муддатлар қисқаради. У узоғи билан уч ҳафтагача чўзилиши мумкин.

Ҳурматли депутатлар!

Бугун кўриб чиқилаётган Жиноят ва Жиноят-процессуал кодексларига киритилаётган қўшимча ва ўзгартишлар жиноий ишларга тааллуқли қонунларни эркинлаштириш ва демократлаштириш сари ташланган муҳим ва масъулиятли қадамдир.

Айни чоғда, шуни ҳам унутмаслигимиз керакки, биз бу ишни амалга оширадиган идоралар фаолиятини тубдан ўзгартирмас эканмиз, бу қонун нормалари тўла-тўкис ишламайди ва ижобий самара бермайди.

Шунинг учун ҳам ушбу сессияда «Прокуратура тўғрисида»ги қонун лойиҳасини талабчанлик ва синчковлик билан, принципиал нуқтаи назардан кўриб чиқиш ғоят муҳим. Лойиҳа учинчи ўқишда муҳокама этилмоқда.

Бу бир жиҳатдан табиийдир. Негаки, прокуратура қонунни, унинг талабларини қатъий ҳимоя қилувчи идора ҳисобланади. У ҳуқуқий ислоҳотларни ўтказишда, ҳуқуқий давлат, демократик жамият қуриш ишида ҳал қилувчи ўрин тутади. Шу боис «Прокуратура тўғрисида»ги қонунни мукаммал ишлаб чиқиш ўта муҳим аҳамиятга молик вазифадир.

Ўз навбатида бунинг бошқа сабаблари ҳам бор. Эсингизда бўлса, олдинги сессия муҳокамасига киритилган ушбу қонун лойиҳаси бугунги ҳаёт тақозо этаётган ўзига хос принципиал ўзгаришларни тўла қамраб олмаган эди. Унда моҳиятан прокуратура фаолиятининг маъно-мазмуни ҳар томонлама ва чуқур акс эттирилмаган эди.

Жиддий равишда қайта ишланган, бугун қайта кўрилаётган қонун лойиҳасида муҳим ўзгаришлар ва замон талабларига жавоб берадиган янгиликлар киритилган.

Аввало, бу янгиликлар нимага қаратилган?

Биринчидан, шуни афсус билан тан олишимиз керакки, прокуратуранинг қонунлар бажарилишини назорат қилиш бўлинмаларининг иши ўзининг ижобий ва яратувчанлик ролини йўқотиб, кўпинча жазолаш хусусиятларини касб этмоқда.

Прокурорларнинг фаолиятида қонунларни ўзбошимчалик билан талқин этиш ҳоллари ҳам учраётгани, айниқса, ташвиш ва хавотир уйғотади.

Яна бир ўз ечимини кутаётган муаммо ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларнинг барчасига тааллуқлидир. У ҳам бўлса, ушбу касбни танлаган айрим ходимларнинг махсус хизмат либосини кийиши билан бирданига юриш-туриши, хулқ-атвори ўзгариб қолади. Уларнинг онгида «Биз — давлатнинг ўта ишончли одамларимиз, қолганлар эса биз назорат қилиб туришимиз лозим бўлган омма, холос» деган кайфият пайдо бўлади.

Бу, ахир, ўтмишга, шўролар даврига хос бўлган ахлоқий тубанлик асорати эмасми? Оддий одамларда ҳуқуқ-тартибот идораларига нисбатан гоҳида ишончсизлик туғилишининг сабаби ҳам шунда эмасми?

Аксарият ҳолларда жамоатчилик билан ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари ходимлари ўртасида девор пайдо бўлиши ҳам ана шундай манманлик, ўзгаларни менсимаслик туфайли келиб чиқади.

Давлат муассасалари, биринчи навбатда, прокуратура ходимлари бир ҳақиқатни қулоғига қуйиб олсинки, улар ҳам мана шу халқнинг бир қисми, ҳеч кимдан, оддий одамлардан ортиқ жойи йўқ. Уларни шу халқ, шу жамият тарбиялаб вояга етказган. Бас, шундай экан, прокуратура ходимлари уларни назорат қилиши эмас, балки уларга хизмат қилиши керак.

Яна ва яна такрорлаб айтмоқчиман: прокуратура халқнинг устидан назорат қилмаслиги, аксинча унга хизмат қилмоғи даркор. Прокуратура ваколатининг доирасини, унинг фаолиятини такомиллаштиришнинг асосий йўналишларини айнан ана шу нуқтаи назардан келиб чиққан ҳолда белгилаш зарур.

Жамиятни демократлаштиришнинг ҳозирги босқичида, яъни мамлакатда бозор муносабатларини тартибга солишнинг муҳим ҳуқуқий асослари, фуқароларни ва хўжалик субъектларини суд-ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш институти барпо этилаётган бир пайтда прокурорлик назорати тизимига ҳам ўзгаришлар киритиш вақти келди.

Боз устига, прокуратура органларининг хўжалик фаолиятига ўринсиз аралашуви иқтисодий ислоҳотлар йўлида ғов-тўсиққа айланмоқда.

Қисқача қилиб айтганда, замон талабларига қараб, «Прокуратура тўғрисида»ги қонуннинг янги таҳрири лойиҳасига прокурорлар ваколатини чеклайдиган бир қанча ўзгартишлар киритилмоқда.

Хусусан, қонун билан белгиланган прокурорлик назорати объектлари қаторидан фуқаролар чиқарилмоқда.

Демократик жамиятда алоҳида фуқаролар эмас, балки уларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатлари қандай ҳимоя қилинаётгани прокурорлик назоратининг объекти ҳисобланади.

Прокуратура идоралари фуқароларнинг ҳуқуқлари камситилиши ҳолатларига йўл қўймаслик мақсадида бошқарув ва контроль органларининг ҳуқуқий ҳужжатлари қонунийлигини назорат қилиб бориши зарур. Бу — прокурорларнинг асосий вазифаси ва бурчидир.

Амалдаги процессуал қонунчиликка мувофиқ ҳолга келтирилган янги таҳрирдаги қонунга кўра, прокурорлар суд қарорлари ижросини тўхтатиш ҳуқуқига эга эмас.

Бундай қоида бошқа янги ўзгартишлар қаторида судларнинг мустақиллигини таъминлаб, суд ва прокуратура ваколатлари ўртасидаги тегишли мувозанатни ўрнатишга ёрдам беради.

«Прокуратура тўғрисида»ги қонуннинг янги таҳририда прокурорларнинг ижро этиш учун мажбурий бўлган «предписание», яъни амрнома киритиш ваколати ҳам олиб ташланди.

Чунки, тажриба шуни кўрсатмоқдаки, бу ваколат прокуратура идораларига контроль органлари вазифасини амалга ошириш ва хўжалик субъектларининг фаолиятига аралашиш учун замин яратиб келмоқда.

Қолаверса, қонуннинг бузилиши ҳолатларини бартараф этиш бўйича прокурорларда бошқа таъсир чоралари ҳам етарли.

Прокурорлар ваколатига тааллуқли бир қанча ўзгартишларни Жиноят-процессуал кодексига ҳам киритиш таклиф этилмоқда. Тергов қилиш муддатларини қисқартириш, жиноий ишларни тергов қилишда сифат ва тезкорликни ошириш мақсадида шаҳар ва туман прокурорларини тергов ва айбдорларни қамоқда сақлаш муддатларини узайтириш ҳуқуқидан маҳрум қилиш таклиф этилмоқда.

Кўрсатилган ва белгиланган муддатларни узайтириш ҳуқуқлари вилоят прокурорлари, мамлакатимизнинг бош прокурори ва унинг муовинларига берилган. Умумий узайтириш муддати, яна бир бор эслатиб ўтмоқчиман, 9 ойдан ошмаслиги керак.

Иккинчидан, «Прокуратура тўғрисида»ги қонунда прокуратура фаолияти устидан самарали, биринчи галда, жамоатчилик томонидан назорат ўрнатишни таъминловчи механизмлар мустаҳкам белгилаб қўйилиши лозим.

Мамлакатимиз Конституциясида прокуратура ўз фаолиятида Ўзбекистон Республикаси Президентига ҳисоб бериши белгилаб қўйилган. Аммо бу нормани амалга оширишни таъминловчи ҳуқуқий механизмлар ҳанузгача яратилмаган эди. Бу соҳадаги ҳуқуқий бўшлиқ кўп ҳолларда прокуратура ходимлари ўртасида ўзбилармонлик ва шунга ўхшаган номаъқулчиликларга сабаб бўлди.

Қонунчиликка амал қилиниши устидан назорат ўрнатиши керак бўлган тизимнинг ўзида турли суиистеъмоллик ҳолатлари, порахўрлик каби иллатларнинг мавжудлиги мутлақо йўл қўйиб бўлмайдиган ҳолдир.

Сўнгги бир ярим йил ичида 500 га яқин ходим интизомий жавобгарликка тортилган, прокуратура идоралари обрўсига путур етказувчи хатти-ҳаракатлари учун 44 киши эгаллаб турган лавозимидан озод этилган. Шулардан 9 нафари жиноий жавобгарликка тортилган.

«Прокуратура тўғрисида»ги қонуннинг янги таҳрирдаги лойиҳасига прокуратура фаолияти устидан назоратни кескин кучайтирувчи қоидалар киритилди.

Қонун лойиҳасига Конституциявий суд томонидан Бош прокурор қарорларининг Ўзбекистон Республикаси Конституциясига ва амалдаги қонунчиликка мослиги устидан суд назоратини ўрнатиш механизми ҳақидаги қоиданинг киритилиши жуда тўғри бўлган, деб ўйлайман.

Қонун лойиҳасига вилоят, туман ва шаҳар прокурорлари қонунчиликнинг ва жиноятчиликка қарши курашнинг аҳволи тўғрисида халқ депутатлари маҳаллий кенгашларига мунтазам равишда ахборот бериб туриши шарт эканлиги ҳақидаги қоида ҳам киритилди.

Ушбу ҳужжатда прокурорлар ишини қонунчилик асосида баҳолашнинг аниқ мезонларини белгилаб берадиган нормалар ҳам илк бор кўзда тутилмоқда. Улар прокурорларни лавозимларга тайинлашда ҳисобга олинади.

Прокурорлар фаолиятига улар томонидан қўзғатилган жиноий ишлар ёки жавобгарликка тортилган фуқаролар сонига қараб эмас, балки тегишли ҳудудда қонунчиликка амал қилинишининг ҳолатига қараб баҳо берилади.

Муҳтарам депутатлар!

Ижозатингиз билан юридик кадрлар ва биринчи навбатда, прокуратура органлари учун мутахассислар тайёрлашнинг амалдаги тизими, унинг камчиликлари ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Бугун ҳуқуқшунос кадрлар тайёрлаш бир қатор ўқув муассасаларида — Тошкент давлат юридик институтида, Қорақалпоғистон, Самарқанд ва Фарғона давлат университетларининг юридик факультетларида, бошқа ўқув даргоҳларида амалга оширилмоқда.

Холисона тан олиш керакки, сўнгги йилларда ўқув жараёнини, ўқитиш услуби ва шаклларини такомиллаштириш юзасидан муайян ишлар амалга оширилди.

Шу билан бирга, таъкидлаш жоизки, кадрлар сифатига жиддий эътироз билдириш учун бизда ҳамма асослар бор. Хусусан, малакали ҳуқуқшуносларни тарбиялаш иши ҳамон эскича олиб борилмоқда, ўқитиш дастурларининг сифати, айниқса, ҳуқуқнинг янги устувор йўналишлари бўйича, замонавий талабларга жавоб бермайди.

Уларда эскича ёндашув ва тамойиллар ҳали-ҳануз сақланиб қолмоқда. Ўқитувчиларнинг ўзини қайта тайёрлаш ва касб маҳоратини ошириш тизими ҳамон паст савияда қолмоқда. Улар ўз маҳоратларини ошириш устида деярли ишламайди.

Андижон ва Наманган давлат университетларида бор-йўғи учтадан фан номзодлари ишлайди, фан доктори илмий даражасига эга бўлган бирорта ҳам ўқитувчи йўқ. Шунга қарамай, бу ўқув юртлари ўз битирувчиларига ҳуқуқшунос деган университет дипломларини бермоқда.

Ихтисослашган юридик адабиётларни, дарслик ва услубий қўлланмаларни нашр этиш иши ҳам мутлақо талаб даражасида эмас.

Лўнда қилиб айтганда, таълим жараёни ҳамда юридик амалиётни илмий жиҳатдан таъминлаши лозим бўлган ҳуқуқшунослик фани замон талабларидан орқада қолган.

Биз бугунги кунда ҳуқуқшунослик институтидан, унинг профессор-ўқитувчиларидан суд-ҳуқуқий ҳамда юридик тизимни такомиллаштиришга доир бирорта йирик ташаббус чиққанини эслай олмаймиз.

Мамлакатимизда ҳуқуқшунослик соҳасидаги муҳим муаммоларга оид фундаментал тадқиқотларни ташкил этадиган ҳамда мувофиқлаштирадиган республика Фанлар академиясининг фалсафа ва ҳуқуқ институти бу соҳадаги янгиликлардан ортда қолиб, амалда бу борадаги фаолиятини деярли тўхтатган. Янгича ҳуқуқшунослик мактаби бизда, афсус билан таъкидлаш керакки, ҳанузгача шаклланган эмас.

Айни вақтда биз юридик кадрлар тайёрлайдиган ўқув ва илмий марказлардан, авваламбор, Адлия вазирлигидан улар ўзларига қўяётган талабларни қайта кўриб чиқишни кутишга ҳақлимиз.

Тошкент давлат юридик институти фақат таълим йўналишидаги ўқув юрти бўлиб қолмай, жиддий илмий база асосида ҳуқуқий тизимни ислоҳ қилиш билан боғлиқ дастурлар, қарорлар лойиҳалари тайёрланадиган илмий ва ташкилий марказга айланиши лозим.

Умид қиламизки, ҳуқуқшунослик институти, мамлакатимизнинг бошқа йирик ўқув ва илмий марказлари бор салоҳиятини миллий ҳуқуқшунослик мактабини яратишга қаратади.

Бу даргоҳда ҳуқуқшунослик фани илмий ва амалиётининг долзарб муаммоларига доир очиқ ва кенг баҳс-мунозаралар олиб борилади, ҳуқуқий тизимни такомиллаштириш, қонунлар тайёрлашнинг истиқболли дастурлари тайёрланади.

Ҳурматли депутатлар!

«Прокуратура тўғрисида»ги қонун муҳокама этилиши муносабати билан яна бир мулоҳазани айтиб ўтмоқчиман.

Қонунни ҳимоя қилиш, суд, прокуратура органларининг асосий вазифаси, аввало, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, уларнинг ўз ҳуқуқларини, қонунларни яхши билишларига эришиш, ҳуқуқбузарликнинг олдини олиш бўйича самарали иш олиб боришдан иборатдир.

Биз мана шу оддий ҳақиқатни тушуниб етсак, ўшанда жамиятимизда жиноятчилар сони ҳам, эҳтимол бу соҳада ишловчи ходимларнинг сони ҳам кескин камаяди.

Аммо бугунги кунда, айтиш мумкинки, тушуниб бўлмайдиган, қандайдир мавҳум вазият юзага келмоқда.

Биз ҳали ҳам болаларнинг ҳуқуқий тарбиясига етарлича эътибор бермаяпмиз. Мактаблардаги ўқув дастурларида қонунларни, ҳуқуқий тизимимизнинг асосларини ўрганишга амалда эътибор берилмаяпти.

Таажжубланиб айтмоқчиманки, бу масалалар билан оилалар ҳам, жамоатчилик ҳам, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ташкилотлар ҳам самарали тарзда шуғулланмаяпти. Биз инсон улғайиб, фаол турмушга киришиб, жиноят қилганда ёки қонунни буза бошлагандагина у содир этган ҳуқуқбузарликларнинг оқибатлари билан «муваффақиятли» кураша бошлаймиз.

Келинг, азиз дўстлар, бир ўйлаб кўрайлик. Вақт ўтгач, бундай салбий ҳолатларга қарши курашгандан кўра, аввал-бошдан бундай қонун бузилишларининг олдини олган яхши эмасми?

Ҳуқуқбузарлик қилган инсон ҳали ёш, дунёқараши ва ҳуқуқий онги эндигина шаклланаётган, қонунларга итоат қилувчи киши қилиб тарбиялаш мумкин бўлган пайтда аниқ мақсадни кўзлаб, унинг тарбияси билан шуғуллангани яхши эмасмиди?

Бу масаланинг ҳал этилиши прокуратура идоралари, бутун ҳуқуқий тизимимиз ва умуман, жамиятимиз учун асосий фаолият йўналиши бўлмоғи керак.

Азиз юртдошлар!

Шахс эркинлиги ва ҳуқуқларини, бутун жамият ва давлат манфаатларини самарали ҳимоя қилишни кафолатловчи қонунларнинг қабул қилиниши, бир томондан, фуқароларнинг бу қонунларни ҳурмат этиши ва уларга амал қилиши шарти бўлса, бошқа томондан, бугун ўз мустақиллигининг ўн йиллигини нишонлаш арафасида турган мамлакатимизнинг изчил демократик тараққиёти гаровидир.

Сўзимнинг ниҳоясида, ҳурматли депутатлар, сизларни, сизлар орқали бутун халқимизни энг азиз, энг улуғ байрамимиз — Мустақиллигимизнинг 10 йиллиги билан яна бир бор муборакбод этишга ижозат бергайсиз.

Сизларга, барча Ўзбекистон фуқароларига тинчлик-омонлик, бахт-саодат, фаровонлик тилайман.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ОЛИЙ МАЖЛИСНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИДАГИ МАЪРУЗАСИ ЮЗАСИДАН

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Ўзбекистон мустақиллигининг ўтган ўн йили мобайнида амалга оширилган тарихий ўзга ишлар чуқур ва муфассал таҳлил этилган, келгусидаги демократик ўзгаришларга, суд-ҳуқуқ ислоҳотларини чуқурлаштиришга, жиноят-ҳуқуқ сиёсатини либераллаштиришга доир асосий вазифалар белгилаб берилган маърузасини тинглаб, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг маърузасидаги концептуал қоидалар ва хулосалар маъқуллансин ҳамда улар Олий Мажлиснинг келгуси фаолиятида инобатга олинсин.

2. Маърузанинг жиноий жазоларни либераллаштириш, қонун устуворлигини таъминлаш, фуқаролар ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият ҳамда давлат манфаатларини ҳимоя қилиш сари қаратилган йўлни ҳаётга татбиқ этишга доир дастурий хулосалари прокуратура, бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, судлар фаолияти учун асос қилиб олинсин.

3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига, барча даражадаги давлат ҳокимияти вакиллик ва ижроия органларига, сиёсий партиялар ҳамда бошқа жамоат бирлашмаларига мустақиллик ва демократия қўлга киритган ютуқларни ҳимоя қилиш, ижтимоий адолат, фуқаролар тинчлиги ҳамда тотувлигини таъминлаш ишларини кучайтириш тавсия этилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлисининг
Раиси **Э.ХАЛИЛОВ**

Тошкент шаҳри,
2001 йил 29 август

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДА АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ ЯНГИ БИНОСИНИНГ ОЧИЛИШ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ассалому алайкум, азиз дўстлар!

Муҳтарам санъаткорлар!

Қадрли меҳмонлар!

Аввало, барчангизни бугунги унутилмас кун - азим пойтахтимиз Тошкент шаҳрида ушбу ажойиб санъат саройи - Ўзбек давлат академик драма театримизнинг янги биноси очилиши муносабати билан чин қалбимдан самимий муборакбод этаман.

Ҳурматли биродарлар!

Бугун юртимиздаги энг улуғ ва энг азиз байрам арафасида мана шу бетакрор, муҳташам, замонавий театр кошонаси санъат мухлислари учун ўз эшикларини очаётгани ғоят қувончлидир.

Бундай гўзал саройнинг тақдимот маросимида иштирок этишнинг ўзи ҳар қандай одамни ҳам қувонтириб, унинг кўнглига хуш кайфият, ёруғлик бағишлайди, десам, ўйлайманки, барчангиз бу фикрга қўшиласиз. Ўзингиз биласиз, Ўзбекистон раҳбари сифатида менинг кўп-кўп халқаро миқёсдаги катта анжуманларда, маҳобати билан кўзни қамаштирадиган саройларда, императорлар, қирол ва подшоҳларнинг қасрларида, бугунги замоннинг энг чиройли, бой ва ҳашаматли биноларида бўлишимга, у жойларда нутқ сўзлашимга, мулоқотларда иштирок этишимга тўғри келади.

Лекин мен мана шу дақиқаларда қалбимдан бир ҳаяжон кечираётганимни сизларга очиқ айтишим керак.

Бу ҳаяжоннинг сабаби шундаки, ўзбек маданиятининг кўзгуси бўлган мана шу академик театримиз саҳнасида Маннон Уйғур, Етим Бобожонов, Аброр Ҳидоятов, Шукур Бурҳонов, Олим Хўжаев, Сора Эшонтўраева, Наби Раҳимов, Обид Жалилов, Зайнаб Садриева, Тошхўжа Хўжаев, Александр Гинзбург, Ғани Аъзамов сингари не-не буюк санъат намояндаларининг қутлуғ излари қолган, овозлари янграган, уларнинг ўлмас руҳи бугун ҳам шу даргоҳда кезиб юрибди.

Неча йиллар давомида ўзининг беқиёс санъати ва маҳорати, классик асарларнинг бетакрор ижроси билан бу театр нафақат миллий санъатимиз мухлисларини, балки дунёдаги манаман деган театрларнинг машҳур режиссёр ва актёрларини, уларнинг энг нозиктаъб театршунос ва мутахассисларини ҳам ҳайратда қолдиргани маълум.

Ўзбек театрининг номини бутун дунёга танитган бундай ижодкорлар ҳар қайси халқ ва давлатнинг фахру ифтихори бўлишга муносиб эканини бугун вақтнинг ўзи исботлаб бермоқда, десам, бу ҳам айни ҳақиқат бўлади.

Бу тарихий саҳнада Беруний, Ибн Сино, Амир Темур, Мирзо Улуғбек, Алишер Навоий, Бобур Мирзо каби улуғ сиймолар Ватанга садоқат, эзгулик ва адолат, маърифат ва нафосат сингари олижаноб фазилатлардан, мухтасар қилиб айтганда, инсонийлик илмидан минглаб томошабинларга, бутун халқимизга сабоқ берганини миннатдорлик билан эслаймиз.

Ишқ-муҳаббат, ҳалоллик, дўстлик, одамийлик каби юксак туйғулар ифода этилган, замон ва инсон муаммолари ҳақида баҳс юритадиган, ҳали-ҳануз томошабинлар хотирасидан ўчмай келаётган ўнлаб саҳна асарлари ҳам мана шу театримиз тарихининг ёрқин саҳифаларини ташкил этади.

Бир сўз билан айтганда, одамларнинг қалбига беқиёс таъсир ўтказиб, уларни мудом эзгулик ва олижанобликка чорлаб келаётган академик театримиз маънавий ҳаётимизнинг узвий бир қисмига айланиб қолган, десак, ҳеч қандай муболаға бўлмайди.

Муҳтарам дўстлар!

Бугун биз ўзлигимизни англаш йўлида ўтмишимизнинг ноёб ва илгари номаълум бўлган саҳифаларини очаётган ҳозирги шароитда театр санъатимиз тарихидаги баъзи нуқталарнинг асл моҳияти намоён бўлаётганига гувоҳ бўлиб турибмиз.

Тарихий ҳақиқат нуқтаи назаридан қараганда, Абдулла Авлоний, Маҳмудхўжа Беҳбудий, Мунаввар қори каби маърифатпарвар зиёлиларимиз ташаббуси билан ташкил этилган ўзбек театр труппаси 1914 йил 27 февраль куни Тошкент шаҳрида, ҳозирги Биржа маркази ўрнида жойлашган «Колизей» биносида «Падаркуш» спектаклини намойиш этгани - бу Туркистон заминида профессионал театр талабларига жавоб берадиган биринчи миллий саҳна асари бўлганини айтиб ўтиш ўринли, деб биламан.

XX аср бошида, мустамлакачилик зулмига қарамай, халқимиз янги уфқларга - миллий уйғониш ва эркинлик сари интилиб яшаган бир даврда буюк аждодларимиз - жадидлар томонидан амалга оширилган бу улкан иш, бу ҳаракатни ўзига хос маънавий жасорат намунаси, деб аташ мумкин.

Бугун, Ватанимиз, юртимиз XXI асрга қадам қўйиб, ўзининг буюк келажаги сари интилаётган, бу йўлдаги барча ҳаракатларимиз иймон-эътиқод туйғуси билан йўғрилиб, кучайиб бораётган бир пайтда, ўз тарихий илдизларимизни, шу жумладан, санъатимиз, миллий театримиз тарихини чуқур англаш, ундан сабоқ олиш ҳақида гапиришимиз ҳар жиҳатдан ўринли бўлади, деб ўйлайман.

Азиз юртдошларим!

Шу залда ўтирганларнинг кўпчилиги яхши билади - бу жойда илгари «Ватан» деган кинотеатр бўларди. Кейинчалик шу бино театр учун наридан-бери мослаштириб берилган эди.

Ҳар гал Навоий кўчасидан ўтганимда ушбу театрни кўриб, бу даргоҳда не-не буюк санъаткорлар, уларнинг истеъдодли давомчилари ижод қилса-ю, у ана шундай юксак бадиий салоҳиятга муносиб бинога эга бўлмаса, деган савол кўпчилик қатори менинг ҳам кўнглимдан кечар эди.

Чунки саҳна санъатининг одамларга нафақат завқ-шавқ бахш этиши, айни вақтда миллий ғурур, миллий ифтихор манбаи, қудратли тарбия воситаси ҳам бўла олиши - бу исбот талаб қилмайдиган ҳақиқатдир. Театрнинг маданий ҳаётимиздаги улкан вазифаси тўғрисида, унинг ўрнини бошқа ҳеч нарса боса олмаслиги ҳақида, умуман, театрни улуғлаш, унинг таъсир кучи ҳақида кўп гапириш мумкин.

Лекин бу борада битта муҳим масала борки, у ҳам бўлса, театр ўзининг шу вазифасини адо этиши учун, инсоннинг қалбига, онгу тафаккурига таъсир ўтказиб, уни эзгу фазилатлар сари чорлаши учун театр ва унинг жамоасига, санъат фидойиларига керакли шарт-шароит яратиб бериш зарурлигини гоҳо унутиб қўямиз.

Умуман, бу муаммолардан узоқ бўлиш, бу масалада масъулиятни бўйинга олмасликка уриниш ҳолатлари ҳар қадамда учраб туради.

Таъбир жоиз бўлса, шуни таъкидлаш зарурки, ҳаммамиз театр томошаларини яхши кўрамиз, аммо бундай таъсирчан саҳна асарлари нечоғли машаққатли ва оғир меҳнат эвазига дунёга келиши ҳақида ўйлаб кўрмаймиз.

Кўпчилик эсласа керак, шўро даврида бир номақбул одат бор эди. Бирон завод ёки фабрика барпо этилса, ишлаб чиқариш корхонаси қурилса, унинг атрофида барча каттаю кичик мутасаддилар парвона бўлиб юрар, ҳар ким ўзини кўрсатиб қолишга уринар эди.

Лекин маданият ва маънавият ўчоқларини, санъат масканларини қуриш ҳеч кимнинг хаёлига келмас, бунга худдики даромад бермайдиган бефойда бир иш, иккинчи даражали масала, деб қаралар эди.

Бирон-бир маданият биноси қурилишини амалга ошириш учун эса бир қанча давлат идораларидан ўтишга, агар унга сарфланадиган маблағ маълум бир миқдордан ошадиган бўлса, Москвадаги қанча-қанча кабинетларда овора бўлишга тўғри келарди.

Театр, санъат уйлари каби масканлар халққа маънавий озиқ бериши, маданий савиясини ошириши, унинг юрагига малҳам бўлиши - бу масалалар уларни қизиқтирмасди. Чунки халқнинг маданияти, онгу тафаккури қанчалик паст бўлса, уни бўйсундириш, бамисоли бўйнига калта арқон боғлаб етаклаш шунча осон бўлишини эски мафкура доҳийлари яхши биларди.

Бу - кечаги ҳаётимизнинг аччиқ ҳақиқати.

Минг афсуски, бундай эски тузум асоратлари бугунги кунда ҳам тажрибамизда учраб туради.

Агар биз театр ҳаётининг ичига кириб, ўзимизни лоақал бирор марта театр раҳбарлари ўрнига қўйиб кўрсак, бу ижодий жамоанинг катта-кичик турли муаммоларини ечиш нечоғли қийин эканини тасаввур этган бўлар эдик.

Модомики, шундай экан, барчамиз бир ҳақиқатни тўғри англаб олишимиз керак.

Бу ҳақиқат шундан иборатки, ҳар қандай бадиий салоҳиятнинг намоён бўлиши, ижодкорнинг том маънодаги санъаткор бўлиб шаклланиши, Оллоҳ таоло ато этган ноёб истеъдодини рўёбга чиқариши, халққа танилиши учун аввало шарт-шароит, имконият зарур.

Шунинг учун ҳам, бугун мана шундай муаззам санъат кошонасини сизларга тақдим этишимизни, элу юрт олқиши, меҳрини қозонган сиз, азиз санъаткорларга бўлган бундай эътиборимизни табиий бир ҳол, деб қабул қилишингизни истардим.

Биламан, одатда бундай маросимларда, тантана ўтгач эса, оммавий ахборот воситаларидаги чиқишларда эски замондан қолган, бир қолипдаги гаплар такрорланиши мумкин.

Яъни, бу санъат кошонасини Президентнинг, давлатнинг, мамлакатнинг, ҳукуматнинг, Маданият ишлари вазирлигининг, Тошкент шаҳар ҳокимлигининг, керак бўлса, мана шу Шайхонтоҳур туман ҳокимлигининг, балки яна бир қанча катта-кичик раҳбарларнинг сахийлиги, ғамхўрлиги сифатида таърифланишини кутишимиз мумкин.

Лекин, бу борада мен шуни айтмоқчиманки, бу театр биносини бунёд қилганимиз ўзбек маданиятининг истеъдодли намояндалари бўлмиш сизларнинг олдингизда, қолаверса, сизнинг тимсолингизда бугунги ёруғ кунларга етиб келолмаган буюк санъаткорларимизнинг руҳи олдида биз ўз қарзимизни, ўз бурчимизни адо этганимиз ифодаси, холос.

Муҳтарам санъат арбоблари!

Бугун мана шу нафосат саройида сиз, азизлар билан бир таклиф ҳақида маслаҳат қилмоқчиман: миллий руҳ ва замонавий қиёфада қайта тикланган ушбу театримизни бундан буён Ўзбекистон миллий академик драма театри деб атасак, нима дейсизлар?

Ўйлайманки, бундай юксак ва шарафли ном бу кошонага бамисоли узукка кўз қўйгандек ярашади, санъат намояндаларини янги илҳом ва масъулият билан ижод қилишга, миллий истиқлол ғоялари руҳидаги бадиий баркамол асарлар яратишга, замонамиз қаҳрамонларининг ёрқин образларини юксак даражада талқин этишга руҳлантиради.

Мен миллий театримиз саҳнасида сизлар яратадиган ранг-баранг асарларни миллионлаб санъат ихлосмандлари, бутун халқимиз ҳайрат ва ҳаяжон, завқу шавқ билан томоша қилишини, улар ҳаёт йўлларида дуч келадиган, ҳар бир инсонни ўйлантирадиган мураккаб саволларга театр ибрати орқали жавоб топишини истайман.

(Давоми 5- бетда)

«ВАТАН РАВНАҚИ УЧУН ҲАР БИРИМИЗ МАСЪУЛМИЗ»

Энг улуғ, энг азиз байрамимиз - мамлакатимиз Мустақиллигининг ўн йиллиги арафасида Давлат матбуот қўмитасининг «Ўзбекистон» нашриёти Президент Ислом Каримовнинг «Ватан равнақи учун ҳар биримиз масъулмиз» деб номланган янги китобини кўп минг нусхада чоп этди.

Давлатимиз раҳбари асарлари мажмуининг 9-жилди ҳисобланган ушбу китобдан унинг Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси сессияларидаги маърузалари, Вазирлар Маҳкамаси йиғилишларида, Халқ депутатлари вилоятлар кенгашларининг сессияларида, шунингдек, турли халқаро учрашувлар ва анжуманларда сўзлаган нутқлари ўрин олган. Шу билан бирга, китобхонлар Юртбошимизнинг оммавий ахборот воситалари ходимлари билан суҳбатлари ҳамда табрик хатлари билан танишадилар. Бу асарларда Ватанимиз равнақи, унинг озод ва обод бўлишини таъминлаш, эркин ва фаровон ҳаёт қуриш йўлидан дадил олға интилаётган халқимиз ҳаётида рўй бераётган улкан ўзгаришлар, мамлакатимиз ички ва ташқи сиёсатининг ўзига хос тамойиллари, иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислоҳотларни чуқурлаштириш, жамиятда тадбиркорлик руҳини қарор топтиришнинг долзарб масалалари теран таҳлил этилган.

«Жамият ҳаётини ҳар томонлама эркинлаштириш борасидаги стратегик вазифалар Ўзбекистонда узоқни кўзлаб амалга оширилаётган изчил сиёсат ифодасидир,- деб таъкидлайди Юртбошимиз маърузаларидан бирида. - Булар шундай принципиал вазифаларки, биз уларнинг атрофида демократик давлат, фуқаролик жамияти барпо этиш, бозор иқтисодини шакллантириш учун барча сиёсий ва ижтимоий кучларни бирлаштиришга эришмоғимиз лозим...» Бошқача айтганда, «ҳар бир киши мамлакатимизда амалга оширилаётган барча ишлар учун ўз масъулиятини янада чуқурроқ ҳис этиши лозим. Ҳар бир фуқаро оддий кузатувчи ва истеъмолчи бўлиб қолмасдан, жамиятимизда рўй бераётган ислоҳот ва демократик ўзгаришларнинг фаол иштирокчисига айланиши даркор».

Ислом Каримов мамлакат иқтисодиётини ислоҳ қилиш соҳасидаги долзарб вазифаларга тўхталар экан, иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислоҳотларни чуқурлаштириш фаровонлик пойдевори эканлигини алоҳида уқтириб ўтади. Президент ўз асарларида яна бир ўта муҳим масалага атрофлича тўхталади. У ҳам бўлса, жамиятимизда тадбиркорликка бўлган муносабатни ўзгартириш масаласидир. «Биз жамиятимизда тадбиркорлик руҳини қарор топтиришимиз ва уни ҳар томонлама мустаҳкамлашимиз керак», деб алоҳида таъкидлайди. Инсон ва давлат ўртасидаги муносабатларда инсон ва унинг манфаатлари устувор бўлиши кераклигини қайта-қайта таъкидлар экан, айни пайтда инсоннинг маънавий камолоти, айниқса, раҳбар шахснинг маънавий етуклиги ҳам ғоят муҳим масала эканлигига эътиборни қаратади.

Китобнинг яна бир қимматли жиҳати шундаки, унда миллий ғоя ва миллий мафкуранинг мазмун-моҳияти, давлат ва жамият тараққиётидаги ўрни кенг очиб берилган.

«Халқни буюк келажак ва улуғвор мақсадлар сари бирлаштириш, мамлакатимизда яшайдиган, миллати, тили ва динидан қатъи назар, ҳар бир фуқаронинг ягона Ватан бахт-саодати учун доимо масъулият сезиб яшашига чорлаш, аждодларимизнинг бебаҳо мероси, миллий қадрият ва анъаналаримизга муносиб бўлишига эришиш, юксак фазилатли ва комил инсонларни тарбиялаш, уларни яратувчилик ишларига даъват қилиш, шу муқаддас замин учун фидойиликни ҳаёт мезонига айлантириш - миллий истиқлол мафкурасининг бош мақсадидир», деб таъкидлайди давлатимиз раҳбари.

Ислом Каримов ўз китобида Марказий Осиё минтақаси, қолаверса, бутун инсоният тақдирига дахлдор ўта долзарб масалалар тўғрисида ҳам бот-бот тўхталиб ўтган. Хусусан, тинчлик ва ижтимоий-сиёсий барқарорликни мустаҳкамлаш, миллатлараро тотувликни кўз қорачиғидай асраш учун доимо ҳамкорликда иш тутишга, халқаро терроризм ва диний ақидапарастликка қарши биргаликда курашишга, шунингдек, глобал экологик муаммоларни ҳам узвий ҳамкорликда, елкама-елка туриб ҳал қилишга даъват этади.

«Экстремизм, наркобизнес, уюшган жиноятчилик ва халқаро терроризмга қарши ялпи кураш олиб борилмас экан, мақсадга эришиб бўлмайди,- дея таъкидлайди давлатимиз раҳбари. - Айниқса, якка-ёлғиз, тарқоқ ҳолда ва ноизчил усуллар билан кураш олиб бориш истиқболсиз экани тобора равшанлашмоқда».

Юртбошимизнинг китобида юртимизда амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишлари, ноёб иншоотларнинг барпо этилиши билан боғлиқ тарихий воқеаларнинг аҳамияти хусусидаги қимматли фикрлари ҳам ўз ифодасини топган.

«Ҳар биримиз учун қадрли бўлган истиқлол айёми арафасида, - дея таъкидлайди Йўлбошчимиз, - янги-янги бино ва иншоотлар, равон йўллар, боғ ва хиёбонларнинг ишга туширилиши қутлуғ анъанага айланиб бормоқда.

Бугун бепоён юртимизнинг қайси шаҳар, қайси қишлоғига қадам қўймайлик, кўплаб ана шундай мустақиллик иншоотлари бунёд этилганига гувоҳ бўламиз. Улар давлатимиз иқтисодий қудратини, халқимиз фаровонлиги ва маънавиятини янада оширишга хизмат қилиши муқаррар.

Ишончим комилки, она Ватанимиз тарихига зарҳал ҳарфлар билан ёзиладиган бундай улуғвор ишларнинг бевосита иштирокчиси бўлиш, таъбир жоиз бўлса, келажагимиз пойдеворини яратишга ўз ҳиссасини қўшиш ҳар биримиз учун улкан шараф, улкан бахтдир».

(ЎзА).

«XXI АСР: ИСТИҚБОЛИМИЗ ТИМСОЛЛАРИ»

Халқимизнинг энг улуғ, энг азиз байрами - Мустақиллигимизнинг 10 йиллиги арафасида Давлат матбуот қўмитасининг «Ўзбекистон» нашриёти «XXI аср: Истиқболимиз тимсоллари» китобини ўзбек ва рус тилларида нашрдан чиқарди. Бу китоб она Ватан байроғини дунё узра баланд кўтараётган, хизматлари жаҳон миқёсида эътироф этилган ёшларимиз, Президент стипендияси совриндорлари, Зулфия ва «Ниҳол» мукофотларига сазовор бўлган энг пешқадам йигит-қизлар ҳақида ўзига хос тўпламдир. Мустақиллик даврида камолга етган бу ёшларнинг аксарияти ҳали ўттиз ёшга ҳам тўлмаган бўлса-да, ўз соҳаларида илк бор катта довонларни забт этгани учун номлари янги тарихимиз саҳифаларида муҳрланиб қолса, ажаб эмас.

Президентимиз Ислом Каримов ана шундай шижоатли ёшлар ҳақида: «Булар - мустақиллик фарзандлари, менинг набираларимдир. Биз эккан истиқлол ниҳоллари бугун азим дарахтларга айланди. Улар кўзни қувонтириб, мана шундай ажойиб ҳосил бера бошлади. Буларнинг толеи, бахту иқболи ҳали олдинда. Она Ўзбекистонимиз каби фарзандларимизнинг ҳам келажаги буюкдир», деб таъкидлаган эди.

Дарҳақиқат шундай.

Китобнинг муқаддимаси, «XXI аср - янги авлод асри» деб номланган. Унда мустақиллик йилларида бу борада босиб ўтилган тарихий йўлимизга бир назар ташланган, соғлом, баркамол, мард ва жасур, ватанпарвар авлодни тарбиялаб вояга етказиш учун кенг кўламли, улуғвор ишлар амалга оширилгани қайд этилган. Ўтган ўн йил мобайнида олий ўқув юртлари ҳузурида кўплаб гимназия, лицей ва касб-ҳунар коллежлари барпо этилди. Юртбошимизнинг ташаббуси билан иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишини қўллаб-қувватлаш «Умид» жамғармаси, Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети, Жаҳон тиллари университети, Миллий рассомчилик ва дизайн институти, Ислом университети, Кончилик институти ва яна ўнлаб замонавий илм масканлари ҳамда академиялар очилди.

Китобда санъат, илм-фан ва спорт оламида ўз салоҳиятини, юксак ижрочилик маҳоратини, метин иродаси ва ақл-заковатини намойиш этиб, халқимиз, Ватанимиз довруғини дунёга таратаётган Муҳаммадқодир Абдуллаев, Улуғбек Полвонов, Руслан Чагаев, Ўткир Розиқов, Ёрқинбой Қуттибоев, Акобир Қурбонов, Шорасул Шоаҳмедов, Алексей Султонов, Дилфуза Матбобоева, Ойбек Исломов, Нодир Ҳошимов каби йигит-қизларимиз қўлга киритган шарафли ютуқлар ҳақида ҳикоя қилинади. Шу маънода Йўлбошчимиз уларга истиқболимиз тимсоллари, дея катта ишонч билдиргани бежиз эмас.

Китоб «Халқимизнинг қадри баланд ўғил-қизлари», «Алломалар юртининг муносиб ворислари», «Зулфия қизлари», «Ниҳол» чечаклари», «Санъатимиз умид ғунчалари», «Миллат ғурури, мамлакат ифтихори» сингари боблардан иборат. Уларда юртимизнинг истеъдодли ва билимдон, ватанпарвар, элим, юртим деб ёниб яшашга интилаётган фидойи йигит-қизлар ҳақида ҳикоя қилинади.

Тўплам рангли суратлар билан безатилган. Уни тайёрлашда кўплаб истеъдодли ижодкорлар ва фотожурналистлар иштирок этган.

(ЎзА).

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич,

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг ўн йиллиги муносабати билан самимий қутловларимни қабул қилгайсиз.

Ўтган ўн йил мобайнида Ўзбекистон катта йўлни босиб ўтди -жамият ҳаётининг кўпгина соҳалари янгиланди, иқтисодиётни ислоҳ қилишда кўп ютуқларга эришилди, мамлакатнинг халқаро майдондаги обрўэътибори ва мавқеи мустаҳкамланди.

Россия-Ўзбекистон дўстона муносабатларидаги жўшқинлик мамнуният бахш этади. Бу муносабатлар ҳақиқий шерикчилик, бир-бирининг манфаатини ҳурмат қилиш, тенглик ва ўзаро фойдали ҳамкорликнинг мустаҳкам негизида ривожланиб бормоқда. Ҳеч шубҳа йўққи, Россия билан Ўзбекистон ўртасидаги қалин ҳамкорлик бундан буён ҳам Марказий Осиё минтақасида хавфсизлик ва барқарорликни таъминлашнинг, халқаро терроризм ва диний экстремизм кучларига қарши ҳаракат қилишнинг муҳим таркибий қисми бўлиб қолаверади.

Муҳтарам Ислом Абдуғаниевич, Сизга сиҳат-саломатлик ва самарали фаолиятингизда бундан буён ҳам муваффақиятлар, кўп миллатли қардош Ўзбекистон халқига эса тинчлик, фаровонлик ва равнақ тилайман.

Эҳтиром ила,

В.ПУТИН,
Россия Федерацияси Президенти

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Жаноби Олийлари,

Сизни Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 10 йиллик байрами билан муборакбод этишга ижозат бергайсиз. Ўзбекистон Республикаси халқига бундан буён ҳам равнақ, бахт-саодат ва фаровонлик тилайман.

Елизавета Иккинчи,
Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган Қироллиги Қироличаси

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 10 йиллиги муносабати билан Сиз, Жаноби Олийларига сидқидилдан энг эзгу қутловлар ҳамда мамлакатингиз халқига равнақ тилаб, самимий истаклар йўллаш менга ғоят катта мамнуният бахш этади.

АКИХИТО,
Япония Императори

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги эълон қилинганининг 10 йиллиги муносабати билан Хитой ҳукумати ва халқи номидан, шунингдек, шахсан ўз номимдан Сиз, Жаноби Олийларига ҳамда ўзбек халқига қизғин қутлов ва самимий тилаклар йўллайман.

Сиз, Жаноби Олийларининг доно раҳбарлигингиз остида меҳнатсевар ва мард ўзбек халқи мустақилликни қўлга киритган кундан буён 10 йил мобайнида тарихий аҳамиятга молик ажойиб зафарларга эришди. Ҳозир Ўзбекистонда сиёсий барқарорлик ҳукм сурмоқда, иқтисодиёт ривожланиб, халқнинг турмуш даражаси муттасил ўсиб бормоқда. Бу эса ўзбек халқига бахт келтирибгина қолмай, балки минтақада тинчлик ва барқарорлик мустаҳкамланишига ҳам қулай шароит яратади. Мамлакатингиз миллий тикланиш йўлида яна ҳам кўпроқ ютуқларга эришувини чин дилдан тилаймиз.

Мамлакатингизнинг равнақ топиши ва қудрати ўсишини, халқи эса бахтиёр бўлишини тилайман.

Сиз, Жаноби Олийларига мустаҳкам соғлиқ ва барча эзгуликларни тилайман.

Цзян ЦЗЭМИН,
Хитой Халқ Республикаси Раиси

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам Президент жаноблари,

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги эълон қилинганининг ўн йиллиги муносабати билан Сиз, Президент жанобларига ва бутун ўзбек халқига сидқидилдан қутловларимни йўллайман.

Ўтган ўн йил мобайнида халқларимиз ўртасидаги алоқалар мустаҳкамланди. Сиз Берлинда Ўзбекистоннинг янги элчихонасини тантанали очиш маросимида ҳозир бўлганингиз бизга бир-биримиз билан шахсан танишиш имконини берди. Германия бундан буён ҳам демократик ислоҳотлар йўлида Ўзбекистоннинг ишончли шериги бўлиб қолаверади.

Сизга ва оилангизга омонлик ва сиҳат-саломатлик, Ўзбекистон халқига эса эркинлик, тинчлик ва фаровонлик тилайман.

Эҳтиром ила,

Йоҳаннес РАУ,
Германия Федератив Республикаси Президенти

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Жаноби Олийлари,

Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик куни муносабати билан Корея Республикаси ҳукумати ва халқи номидан Сизга ва Ўзбекистон Республикаси халқига ғоят самимий қутловлар йўллашдан бахтиёрман.

Мамлакатларимиз ўртасидаги ўзаро манфаатли муносабатлар мустаҳкамланганини мамнуният билан қайд этган ҳолда, дўстона алоқаларимиз ва ҳамкорлигимизни янада мустаҳкамлаш учун келгусида ҳам бутун куч-ғайратимни сарфлашга интилажагим тўғрисида Сизни ишонтирмоқ учун ушбу имкониятдан фойдаланаман.

Сизга мустаҳкам соғлиқ ва саъй-ҳаракатларингизда улкан муваффақиятлар, шунингдек, буюк мамлакатингиз равнақ тилаб билдирган энг эзгу истакларимни йўллашга ижозат бергайсиз.

Ким Дэ ЖУНГ,
Корея Республикаси Президенти

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДА АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИ ЯНГИ БИНОСИНИНГ ОЧИЛИШ МАРОСИМИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

(Боши 4- бетда)

Сизлар ўзбек театр санъатимизнинг энг яхши анъаналарини асраб-авайлаб, ривожлантириб, келажак авлодларга етказасиз, миллий ва умумбашарий қадриятларни тараннум этувчи етук асарларингиз билан халқимиз маданиятини янада юксалтиришга муносиб ҳисса қўшасиз, деб ишонаман.

Барчангизга тилагим шуки, сизлар саҳнада бетакрор образлар яратиб, халқимиз меҳрига сазовор бўлишдан чарчаманг, бизга эса ажойиб маҳоратингизга қойил қолиб, санъатингизни олқишлаб, сизларга мана шундай ҳурматэҳтиром, иззат-икром кўрсатиб юриш насиб этаверсин.

Ҳаёт ҳақида, инсон умрининг маъно-мазмуни ҳақида театр ихлосмандлари билан қизғин ва жонли мулоқотингиз давом этадиган, юртимиз, миллатимиз довруғини тараннум қиладиган бу муаззам ижод масканини аввало сизларга, барча санъаткорларимизга буюрсин, эзгулик ва гўзалликнинг юксак қадрлайдиган томошабинларга, бутун халқимизга муборак бўлсин.

Фурсатдан фойдаланиб, ушбу маданият қасрини бунёд этган қўли гул қурувчиларимизга, меъмору муҳандисларимизга, бу олижаноб ишда қатнашган барча юртдошларимизга ўз номимдан, бутун санъат мухлислари номидан самимий миннатдорлик изҳор этаман.

Мана шу унутилмас дақиқаларда барчангизни Ватанимиз истиқлолининг 10 йиллик қутлуғ тўйи билан яна бир бор табриклайман.

Сизларга янги-янги ижодий ютуқлар, сиҳат-саломатлик, хонадонларингизга бахту саодат тилайман. Илҳомингиз, истеъдодингиз янада зиёда бўлсин, ҳамиша мухлисларингиз, халқимиз ардоғида бўлинг.

Эътиборингиз учун ташаккур.

«ПЛАСТЕКС» - ВАЛЮТАНИ ИҚТИСОД ҚИЛАДИ

Зангиота туманининг Эшонгузар қўрғонида «Пластекс» хусусий корхонаси иш бошлади.

Мазкур корхона раҳбари, тадбиркор Р.Содиқов ўз маблағи ҳисобига сув қадоқлашда ишлатиладиган идиш капсулаларини тайёрлайдиган Италия технологиясини сотиб олди. Шу пайтгача бу маҳсулот четдан валюта ҳисобига келтирилар эди. Эндиликда сув қадоқловчи корхоналар капсулаларни ўз пулимизга сотиб оладиган бўлди. Корхона йилига тўққиз миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга.

- Хомашё ҳозирча Жанубий Кореядан келтирилмоқда,- дейди корхона раҳбари Р.Содиқов. - Келажакда хомашёни ўзимизда тайёрлаш имкониятларини излаяпмиз. Асосий эътиборни экспортбоп маҳсулот ишлаб чиқаришга қаратганмиз.

«Пластекс» капсулаларни сотиб олган корхона унга ўзи хоҳлаган шакл ва ҳажмни бериши мумкин. Хусусий корхона иш бошлаганидан кейин 35 нафар киши доимий иш ўрнига эга бўлди.

Мазкур корхонанинг очилиш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Д.Гуломова ҳамда Республика товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси раиси М.Собиров иштирок этди.

ЎЗБЕКИСТОН МУСТАҚИЛЛИГИНИНГ 10 ЙИЛЛИГИГА

КОН ИШГА ТУШДИ

Деҳқонобод туманидаги «Жанубий тандирча» газ ва газ конденсати кони ишга тушди.

Маълумки, Шўртан нефт ва газ конлари корхонасига қарашли «Жанубий тандирча» конида 1982 йилдан буён қидирув ва қазиш ишлари олиб борилмоқда эди. Ҳозиргача 29 та қудуқ қазилиб, шунинг 10 таси фойдаланишга топширилди. Ушбу қудуқлардан бир йилда 2 миллиард кубометр табиий газ ва 65 минг тонна газ конденсати қазиб олинади.

Коннинг тантанали очилиш маросимида қидирув экспедициясининг мутахассисларига, бурғуловчиларга, монтажчилари ва ишчиларига «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компаниясининг фахрий ёрлиқлари ва қимматбаҳо совғалар топширилди.

(ЎзА).

ХАЛҚАРО КУРАШ АССОЦИАЦИЯСИ ФАХРИЙ ПРЕЗИДЕНТИ, ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Муҳтарам Президент Жаноби Олийлари!

Дунёнинг энг гўзал масканларидан бўлмиш Будапешт шаҳрида Ўзбек кураши бўйича III жаҳон чемпионатининг юксак даражада ўтганлиги билан Сизни ва халқингизни самимий муборакбод этамиз.

Биз учинчи минг йиллик арафасида Сизнинг раҳнамолигингизда ўзбек халқининг асрий орзулари ушалиб, Мустақилликка эришганидан хабардормиз. Айнан Истиқлол туфайли миллий спорт тури бўлган ўзбек кураши бугун жаҳон спортига қўшилиб, дунё миқёсида дадил қадам ташламоқда. Тарихдан маълумки, ўз миллий ўйинини халқаро спорт даражасига кўтариш шарафига дунёда саноқли миллатларгина муяссар бўлган.

Биз шуни алоҳида эътироф этамизки, ўзида олижаноблик, ҳалоллик, мардлик каби хусусиятларни мужассам этган кураш билан бугунги кунда ер шарининг беш қитъасида юз минглаб йигит-қизлар мунтазам шуғулланмоқда.

Спорт тарихида ҳеч бир миллий спорт тури курашчалик тез ривожланмаган ҳам бор ҳақиқатдир. Биз курашнинг оламшумул ривожига қўшаётган Сизнинг ҳиссангизни юксак баҳолаймиз. Бу эса ўз навбатида жаҳон цивилизациясига салмоқли ҳисса қўшган буюк шахсларни етказиб берган халқингиз билан янада яқинроқ танишишимизга имкон бермоқда.

Муҳтарам Президент Жаноби Олийлари, Сизнинг ва Сиз орқали бутун ўзбек халқини энг яқин дўстларингиз сифатида муборак байрам - Мустақиллигингизнинг 10 йиллик тўйи билан самимий қутлашга ижозат бергайсиз.

Сизга мустаҳкам соғлиқ, халқингизга фаровонлик тилаймиз. Мамлакатингиз гуллаб-яшнайверсин, Мустақиллигингиз абадий бўлсин.

Кураш бўйича III жаҳон чемпионати қатнашчилари номидан:

Андре Френч - Африка қитъаси Кураш федерацияси Президенти (Жанубий Африка Республикаси)

Эдгар Клауре - Америка Кураш конфедерацияси Президенти (Боливия)

Иброҳим Озтек - Европа қитъаси Кураш федерацияси Президенти (Туркия)

Жагдиш Татлер - Осиё қитъаси Кураш федерацияси Президенти (Ҳиндистон)

Лацло Тот - Кураш бўйича III жаҳон чемпионатини ўтказиш ташкилий қўмитаси раиси (Венгрия).

2001 йил 26 август,
Венгрия, Будапешт

МУСТАҚИЛЛИК ЮБИЛЕЙИГА БАҒИШЛАНГАН ҒАЛАБА

Вақт кеч бўлишига қарамай Тошкент аэропортида жонланиш ҳукм сурарди. Ўзбекистонликлар Хитойда якунланган Жаҳон талабалар универсиадасида ажойиб ғалабани қўлга киритган дзюдочиларни кутиб олди.

Ҳали дунёга танилмаган ўзбекистонлик дзюдочи Эгамназар Акбаров барча рақибларини мағлуб этиб, 73 килограмм вазн тоифасида олтин медал соҳиби бўлди. Унгача аввалги универсиадада ўзбекистонлик дзюдочиларнинг энг яхши ютуғи Армен Багдасаровнинг кумуш медали эди.

66 килограмм вазн тоифасида иштирок этган Мурод Каликулов ва мутлақ тоифадаги Абдулла Тангриев кумуш медал билан қайтди. Оғир вазндаги Абдулла Тангриев ва Михаил Соколов уйга иккита кумуш олиб келди.

... Карнай-сурнай наволари остида спортчилар кутиб олувчилар қучоғига тушиб қолди. Биринчи бўлиб уларни Олий ва ўрта махсус таълим вазири Саидаҳрор Ғуломов қаршилади.

Барча дзюдочиларга зар чопон кийдиришди.

- Орзуим ушалганидан бахтиёрман - давлатимиз Президенти ва бутун халқимизни олтин медал билан хурсанд қилдим,- деди Эгамназар Акбаров. - Универсиадада кўп қийин дақиқалар бўлди, лекин уйга олтин медал билан қайтиш ҳақидаги ваъдамни ёдда тутиб, бор кучимни ишга солдим. Барча жамоамиз аъзолари номидан ўз муваффақиятимизни мамлакатимиз мустақиллигининг 10 йиллигига бағишланишимизни айтишдан хурсандман.

(ЎзА).

Кадрлар тайёрлаш миллий дастури амалда

КАСБ-ҲУНАР МАСКАНИ

Қўқон шаҳрида 750 ўқувчига мўлжалланган маиший хизмат коллежи фойдаланишга топширилди.

Коллежда етти йўналиш бўйича малакали мутахассислар тайёрланади. Шунингдек, ҳар бир йўналиш эгаси камида учта мутахассисликка эга бўлади. Кенг ва ёруғ синф хоналари 158 миллион сўмлик замонавий ўқув анжомлари билан жиҳозланган.

Ўқув масканида ёшларнинг касб ўрганишлари, спорт билан шуғулланишлари, турли маданий-маиший тадбирларда иштирок этишлари учун барча шароит яратилган.

Навоий вилоятида халқ таълими соҳасида бу йил муҳим қадам қўйилди. Вилоятдаги мавжуд 375 та умумтаълим мактаблари касаба уюшмаларининг фаол иштирокида янги ўқув йилига шай ҳолга келтирилди. Шуниси диққатга сазоворки, вилоятда қурилиши тўхтатиб қўйилган тўртта мактабда қурилиш-таъмирлаш ишлари давом эттирилиб, замонавий илм масканлари қад ростлади. Бу эзгу мақсадга 223 миллион 569 минг сўм сарфланди.

Шунингдек, 80 та мактабда 31 та болалар боғчалари, 5 та бошқармага қарашли муассасаларда 119 миллион сўмлик таъмирлаш ишлари поёнига етказилди.

Қурилиш ва таъмирлаш ишларини сифатли бажаришда Қизилтепа туманидаги «Зилола»

ЖАҲОН АНДОЗАСИДА

маиший хизмат ишлаб чиқариш корхонасининг ҳиссаси катта бўлди. Корхона туманидаги 13 умумтаълим мактабини жаҳон андозалари даражасида қайта таъмирдан чиқариб, 64 миллион сўмлик иш бажардилар. Мактабдаги ҳар бир синф хонасига алоҳида ранг ва жиҳоз танланди. Энг сўнгги русумдаги 18 миллион сўмлик компьютер, ўриндиқлар ва зарур жиҳозлар келтирилди. Айниқса, химия, физика лабораториялари замонавий асбоб-ускуналар билан таъминланди. Спорт зали эса ўқувчиларга машғулотларни рисоладагидек ўтказиш имконини беради.

Мактаб заллари, синф хоналарига қўйилган қандиллар, ёритқичлар, ҳарир дераза пардалари мактаб ҳуснига ҳусн қўшди.

Бу «Зилола»нинг биринчи хайрли қадами эмас. Ўтган йили худди шу корхона томонидан Ташработдаги мактабинтернат, «Ўзбекистон», «Бухоро» ширкат хўжаликларидаги, «Варозун», «Вангози» манзилгоҳларидаги қишлоқ врачлик пунктлари тез ва соз қурилиб, таъмирдан чиқарилган эди.

Навоийда энг яхши нарсалар — болаларга, уларнинг бахтли келажаги учун хизмат қилдирилмоқда.

Ялғош САРИЕВ,
«Ишонч» мухбири.

ҚИШЛОҚДА КОЛЛЕЖ

Тўрткўл туманининг «Шўраxон» қишлоғида саноат ва транспорт касб-ҳунар коллежи фойдаланишга топширилди. 7 йўналишда 20 га яқин мутахассислик бўйича кадр тайёрлайдиган бу билим маскани 750 ўқувчига мўлжалланган. Ишлаб чиқариш устахоналари Кореядан келтирилган дастгоҳлар билан жиҳозланган. Коллежда 2 та компьютер, 6 та лингафон хонаси, тикувчилик устахонаси мавжуд. 150 ўринли ётоқхона, спорт мажмуи янги ўқув йилига тахт.

Бу йил коллежга 350 ўқувчи қабул қилинади. Коллежни битираётган талаба 3-4 мутахассисликка эга бўлади.

Умумий қиймати 1,6 миллиард сўмдан ортиқ қурилиш-монтаж ишларини «Ёнбошсувқурилиш» ҳиссадорлик жамияти бунёдкорлари бажариб, байрамга муносиб совға ҳозирладилар.

Шунингдек, Чимбой туманида ҳам янги касб-ҳунар коллежи фойдаланишга топширилди.

(ЎзА).

БАЙРАМ СОВҒАСИ

Мустақиллик байрами арафасида Урганч туманидаги Чандиркият қишлоғида саноат касбҳунар коллежи очилди. Бу ерда 750 нафар қишлоқ йигит ва қизлари ўндан ортиқ мутахассисликни эгаллаши мумкин. Бунинг учун барча зарур шароит яратилган.

Янги коллеж мустақиллик йилларида Хоразм вилоятида қурилган ўн олтинчи махсус ўқув муассасаси ҳисобланади.

ЎЗБЕКИСТОН КИЧИК, ЎРТА ВА ХУСУСИЙ ТАДБИРКОРЛИК ХОДИМЛАРИ КАСАБА УЮШМА МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

Она-диёримиз узра бахт ва иқбол қуёши абадий нур сочаверсин!

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ КАСАБА УЮШМАЛАРИ КЕНГАШИ

Мустабид тузум даврида миллион-миллион бегуноҳ инсонларнинг умри хазон бўлганини, қанча-қанча оилалар хонавайрон бўлиб, қанча-қанча гўдаклар етим қолганини тарих, бугунги ва келажак авлод ҳеч қачон унутмайди.

(Президент Ислом Каримовнинг "Қатағон қурбонларини ёд этиш кунини белгилаш тўғрисида"ги Фармонидан)

«Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуи. Бир вақтлар одамлар юрагига қўрқув солган, Алвасти кўприк номини олган бу жаҳаннам таниб бўлмас даражада ороланган. Буралаб оқаётган Бўзсувнинг икки соҳили ям-яшил гўзал сайхонлик. 17 гектарлик кенг хиёбон узра яшил либосга бурканган дарахтлар, гўзал фавворалар, текис ва равон йўлкалар, турфа гуллар билан жилоланган гулзорлар, саккиз устун билан кўтарилган нилий гумбаз кўнгилда ҳазин кайфият уйғотади. Гўё ҳар бир чечак, ҳар бир майсада, эсаётган шабадада шаҳидлар руҳи кезаётгандек. Бу ердаги ҳамма нарса юрагингга яқин, азиз, муқаддас. Руҳларни безовта қилмаслик учун оҳиста-оҳиста қадам ташлайсан. Улуғлар хотираси қалбингни ёритади. Нуроний ўқиётган Қуръон оятларидан руҳинг ёришади.

ЙЎҚ, ЎЛИМ ЙЎҚ УЛУҒЛАР УЧУН!

— Етмишнинг остонасида турибман, - дейди ўзини Нурали Самадов деб таништирган отахон. - Атайлаб Мустақиллик байрамини Тошкентда ўтказай, деб Навоийдан келдим. Зиёратни мана шу муқаддас манзилгоҳдан бошладим. Юртбошимизга минг бора раҳмат, шаҳидларнинг чирқираб ётган руҳларини шод этди.

Икки қизалоғи ва дўмбоққина ўғилчасига нималарнидир уқтириб келаётган жувонни суҳбатга тортамиз.

— Ўқитувчиман, тарихдан болаларга сабоқ бераман. Исмим Тамара Асқарова. Жиззахликман. Тошкентга тўйга келаётган эдик. Аввал шу ерни зиёрат қилайлик деб, болаларимни олиб келдим. Тарихий адолатни тикламай туриб, адолатли жамият қуриш мумкин эмас. Негаки, тарих бизни ҳушёрликка, ўтган кунлардан сабоқ чиқаришга ундайди.

— Ватан ўз фидойиларини унутмайди, - суҳбатга қўшилади милиция катта сержанти Мурод Абдужабборов. — Мана шу муқаддас зиёратгоҳда унинг қурилиши бошланган биринчи кундан бошлаб хизматдаман. Эҳ-ҳе, ўшандан бери шаҳидлар руҳини шод этиш учун кимлар келиб-кетмади дейсиз. Айниқса, бир воқеа ҳеч эсимдан чиқмайди. Европа мамлакатидан келган бир жувон кўзида ёш, чин ихлос билан зиёрат қилаётгани ҳайратимни оширди. Билсам, отаси қатағонга учраб, ана шу Алвасти кўприкка олиб келинган. Кейин нима бўлгану оқилмаган. Ана шу одам «Шаҳидлар хотираси» хиёбони очилганидан хабар топиб, ўзи қариб қолгани учун дўстлари хотирасига чироқ ёқиб келишни илтимос қилибди. Тақдиримизга шукрки, Истиқлолимиз эзгу ишларни амалга ошириш имкониятини берди.

Оқ рўмол ўраб Қаршидан келган онахон Нишона Эргашевани кўриб, ёшлигим, шаҳидлар ҳақида онамнинг қўрқибгина айтганлари ёдимга келди. Онам пичирлаб сўзлайдилар:

— Улар «халқ душмани» эмас, халқ ўғлонлари.

Онажоним овозларини янада пасайтириб уқтирадилар:

— Улар халқ қаҳрамонлари эдилар...

Онамнинг пичирлаб айтган сўзлари юрагимга ғурур бўлиб кўчади, қизиқишимни кучайтиради. Колхоздаги учта кутубхонани ағдар-тўнтар қилиб, излаган китобимни тополмайман. Таскира исмли кутубхоначимиз хуноб бўлиб китоб излаётганимни кўриб сўрайди:

— Сенга ўзи қанақа китоб керак?

Керакли китобни топиб беришни сўрайман. Ҳамиша шанғиллаб гапирувчи кутубхоначимиз:

— Жим, - дея пичирлаб кўрсаткич бармоғини оғзига босади.

Кутубхонадан кўнглим совийди, китоб ўқимай қўяман. Шундай кунларнинг бирида кутубхоначи йўлимни тўсади. Қўйнидан рўмолга ўралган ниманидир чиқариб, сумкамга солади.

— Ҳеч ким йўқ жойда ўқи, - тайинлайди. Уйга учиб келаман. Овқатланиб, ғўзапоя босилган оғилхонанинг томига чиқаман. Ўзимга уйча ясаб, рўмолни очаман. Қодирийнинг «Ўтган кунлари»...

Ҳар гал «Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуига қадам қўйганимда раҳматли онажоним пичирлаб айтган сўзлари, меҳрибон кутубхоначи опанинг ҳадик тўла кўзлари хаёлимга келаверади. Ҳа, улар армон билан, қўрқув, ҳадик билан бўлса-да қалбларидагини пичирлаб бўлса-да руҳимизга сингдириб кетдилар...

Шукрки, тарихнинг сирли сандиғида сақланган зукколаримизнинг номлари қайта тикланди. «Архив»ларнинг қоронғи, зах кулбаларида сақланган ҳақиқат юзага чиқди.

Қатағон этилган ватандошларимизнинг айблари бор-йўғи зиёли бўлганларида, халқни маърифат ва миллий тараққиётга етаклаганлари эди. Улар шу ниятда мактаб очиб, матбуотга асос солиб, адабиёт ва санъат соҳасига янги йўналиш олиб киргач, ўзбек театр санъатига таъмал тоши қўйган, ёшларни ривожланган мамлакатларга ўқишга юбориб, миллат маънавиятини юксалтиришга жазм этган зотлар эдилар. Ғанимлар аввал ана шу зукколарни элдан айиришга, маҳв этишга, шу йўл билан халқни тарихидан, маънавий меросидан айро этишни ният қилдилар. Чунки, ҳурлик ғоялари халқни ўзлигини англашга, қулликдан халос бўлишга ундарди-да! Шу боис, 1937 йил июнда ўтган Ўзбекистон КП (б) VII съездида Файзулла Хўжаевга ошкора ҳужум бошланди. Ўзбекистоннинг иккинчи улуғ кишиси бўлишига қарамай, Марказий Комитет сафига тавсия этилмади. Аммо у йўлидан қайтмади. Адолатни тиклаш учун Москвага йўлга чиқди. Бу эса унинг сўнгги сафари бўлди... Файзулла Хўжаевнинг хотини, қизини ҳам қамоққа олишди. Гўзал, аслзода Робияхоним неча йиллар Сибирнинг қорли ўрмонларида қарағай кесди, оғир бедаво дардга йўлиқиб, армон ила дунёдан кўз юмди. Сталин вафотидан кейин қизи Вилоятхоним Ўзбекистонга қайтди. Аммо ота уйи, ота мероси, ҳатто Бухорода яшаш ҳам унга насиб этмади. Қатағон балоси нафақат зиёлиларни ўз комига тортди, қанча-дан-қанча оддий одамларни, бегуноҳ инсонларни ҳам асоссиз равишда ҳалок этди. Булардан ташқари, қатағон туфайли уй-жойидан, мол-мулкидан, ота-онасидан, фарзандларидан айрилган, боши кулфатдан чиқмай, ном-нишонсиз дунёдан армон билан кетган қурбонлар қанча. Юртбошимиз таъкидлаганларидек, «Машъум 1937-1953 йилларда содир этилган бедодликни тасаввур этиш учун Ўзбекистон бўйича қарийб 100 минг киши қатағонга учраб, 13 минг нафари отиб ташланганини эслаш кифоя».

...Сунбула қуёшининг заррин нурлари буралиб оқаётган «Бўзсув»да акс этиб ажиб манзара касб этади. Ҳа, миллат, Озодлик учун жон фидо этган зотлар мангу барҳаётдир. Улар халқнинг ниятларида, эзгу ишларида, улуғ ғояларида умрбоқий яшайдилар.

А.ҚОДИРОВА.

ЎТГАНЛАР ЁДИ БУ

«Шаҳидлар хотираси» ёдгорлик мажмуи ёнида «Қатағон даври қурбонлари хотираси» музейи ҳам барпо этилади

«Шаҳидлар хотираси» хайрия жамғармаси қошидаги жамоатчилик комиссияси машъум даврда қатағонга учраган, ҳали бизга маълум бўлмаган кишиларнинг шахсини аниқламоқда.

— Афсуски, ҳозирча асосан номдор ёки ҳужжатларда қайд этилган кишиларниnггина шахсини аниқлашимиз мумкин бўляпти, - дейди мазкур хайрия жамғарма раисининг ўринбосари Бобоқул Тошев. - Шунинг учун бу ишда бизга кенг жамоатчиликнинг кўмаги зарур. Яъни, қатағонга учраган ўз яқинлари ҳақида маълумотлар ва ҳужжатларни бизга етказишса, юмушимиз енгил кечган бўларди. Қатағон даврининг даҳшати шунда эдики, бу даврда кишилар ҳеч қандай терговсиз, судсиз отиб ташланган.

Қатағон қурбонларининг фаолияти ҳақида альбомлар, китоб ва қўлланмалар, адабий-бадиий мақолалар, ҳужжатли фильмлар яратилди ва улар жамоатчилик томонидан зўр миннатдорчилик ила кутиб олинди.

О.ЭРГАШЕВ,
«Ишонч» мухбири.

Шаҳидлар хотирасини ёд этмоқ, мозийга ҳақиқат назари билан бормоқ миллий тарихимиз, жаннатмакон аждодларимиз, қолаверса келажак авлодларимизнинг безавол камолоти олдида инсоний бурчимиздир. Хотиралар оғир, улар қатида миллат дарди, миллатпарвар ота-боболаримиз шаъни шавкати, Ватан ғурури, Озодлик, Ҳуррият сабоқлари бор.

ТАРИХДАН САБОҚЛАР

Уларни ёд этмоқ эса Ватанимиз тарихига муҳаббат, она тилимизга эҳтиром, аждодларимиз руҳи олдида қарздорлик ҳиссини уйғотади, юртимиз мустақиллигининг қадрини оширади. Халқи, миллати, она тили, эрки учун оғир курашларга кирган аждодларимиз руҳини шод этади. Мумтоз санъаткор, халқ артисти Ҳамза ва Бердақ номли Давлат мукофоти совриндори, Ўзбекистон Мадҳиясининг ҳаммуаллифи Мутал Бурҳоновнинг 30-йиллар қатағони ҳақидаги хотираларини ҳам шунчаки ўқий олмайди киши. Уларда тарихимизнинг қоронғу саҳифалари бўй кўрсатиб, миллатимиз фахр-ифтихори бўлган азиз сиймолар ҳамда бастакорнинг акаси Мисбоҳ, амакилари Масҳариддин, Мукаммил, Муаммир Бурҳоновларнинг порлоқ хотиралари акс этган.

Қуйида «Кўнгил хазина» си деб аталмиш хотира сабоқларини эътиборингизга ҳавола этамиз.

КЎНГИЛ ХАЗИНАСИ

Ҳақиқат эгилади, лекин синмайди, деган мақол бор. Минг афсуски, ҳақиқат кўп қурбонлардан кейин зулматни енгар экан.

Менинг акам Мисбоҳ Бурҳонов 1933 йилларда ҳозирги Душанбе шаҳрида гувоҳсиз қамалиб, тўрт йил лагерда бўлиб, 1938 йили 32 ёшида отиб ташланган. Амакиларим Масҳариддин, Мукаммил, Муаммир Бурҳоновлар 1937 йил Самарқанд шаҳрида айбсиз қамалиб, «халқ душманлари» сифатида маҳв этилганлар. Ҳаттоки қабрлари ҳам йўқ... Йиллар ўтди. Энди уларнинг суратлари Бухоро ва Душанбедаги музейларга қўйилган. Мукаммил Бурҳонов тўғрисида Файзулла Хўжаев асарларида, Садриддин Айнийнинг «Бухоро инқилоби тарихи» номли китобида ҳикоя қилинган. Бухоро кўчаларидан бирига у кишининг номлари қўйилган...

1937 йил таътил пайтида Самарқандга келсам, амакиларим Мукаммил ва Муаммир Бурҳоновларни НКВД қаматибди. Катта амакам Мазҳар Бурҳоновни кўриш учун кечаси уйларига бордим. У киши менга қараб: «Жиян, мени ҳам қамашлари мумкин. Билингларки, менинг гуноҳим йўқ, фақат Туркияда яшаб ўқиганман. Бор гуноҳим шу», — дедилар. Эртаси мен катта амаким билан хайрлашиб, Фотима опамникига келдим. Орадан бир соат ўтмасдан катта амакимнинг хотинлари Бибишхон йиғлаб келдилар. Бу амакимни ҳам НКВД одамлари келиб, олиб кетибдилар. Фотима опам менга: «Укажон, тезроқ Самарқанддан кетиб қол» деб ёлвордилар...

Консерватория комсомоллари мажлисида отаси қамалганларни ўқишдан ҳайдаш бошланди. Мен дарҳол комсомол қўмитасининг биринчи котибига учрашиб, менинг акам ва амакиларим қамалганини хабар бериб, мени ҳам комсомолдан чиқарасизларми? деб сўрадим. Котиб: «Ҳеч кимга гапирма, жим юр», — деди. Стамиников кўчасида бир кампирнинг уйида ижарада турардим. Алимжон Ҳалимов (домла Ҳалим Ибодовнинг ўғли) келиб айтдиларки, бизни НКВД чақириб, сиз ҳақингизда сўроқ қилишди. Мабодо баъзи одамлар сизга савол берганида бир хил жавоб беринг, дедилар. Москванинг Большая Полянка кўчасининг эски икки қаватли биноси устида яна уч қават қурилди. Учинчи қаватга Ўзбекистон Доимий ваколатхонаси, 4-5 қаватларига ўзбек опера студиясининг ўқиш хоналари ва ётоқхонаси кўчди. Шоир Чўлпоннинг биринчи хотини Москвага келган экан. Мени ахтариб топди, анча суҳбатлашиб ўтирдик. «Домла... кўп зиёлиларни қамашди. Самарқандда Фотима опангизни икки яшар Дилбар қизчаси билан уйидан чиқаришди. Шаҳардан узоқ жойда туради. Аҳволи ёмон», — деди. Мен хафа бўлиб, нима қилишимни билмасдим. 1938 йили таътил кунлари Ўзбекистон фирқа марказқўмининг биринчи котиби Усмон Юсуповни кўриб қолдим. Унга мурожаат қилиб айтдимки, Усмон ака, менинг акам ва амакиларим қамалган. Фотима кизчаси билан Самарқандда жуда аҳволи ёмон экан. Мен ўқишимни ташлаб, Самарқандга боришим керак. Усмон ака: «Мен Ўзбекистон Доимий ваколатхонасига айтаман. Сизга бир хонали жой беришади. Опангизни қизчаси билан Москвага олиб келинг. Студияни битириб, Консерваторияга ўқишга киринг» — дедилар. Мен у кишига ташаккур билдириб, юракдан хурсанд бўлдим...

Талабалар орасида (НКВД топширган бўлса керак) агентлар бор эди. Мен буни сезган эдим. Шунинг учун доимо хавотирда эдим. Бир куни танаффус вақтида композиторлик факультетининг котибаси мени чақириб, кўчага чиқишимни, бир камбағал рус кишиси кутаётганини айтди. Охирида «Ҳеч кимга гапирманг», — деб менга жиддий қараб ҳам қўйди. Мен хўп деб дарҳол кўчага чиқдим. Бироз вақт ўтгандан кейин кийимлари йиртилган, озғин бир чол келиб: «Сиз Мутаваккил Бурҳоновми?», — деб сўради. Ҳа, дедим. Чол кўйлаги ичидан конвертни чиқариб менга берди. «Сизнинг акангиз Мисбоҳ Бурҳонов турмада менга кўп яхшилик қилган эди, шунинг учун илтимосини бажараман деганман. Мана бу мактуб сизга , — деди. Мен катта раҳмат деб хатни қўлидан олдим. Озгина пулим бор эди, чолга бердим. Қайтиб консерваторияга кириб гармония дарсида қатнашдим. Паришон бир ҳолатда эдим. Ўртоқларим «сенга нима бўлди?» деб сўрашди. Мен ҳеч нарса бўлгани йўқ, бироз бошим оғрийди, дедим.

Дарс тамом бўлиши билан уйга қайтдим. Конвертни очдим. Ичидан акам рус тилида Сталинга ёзган катта хат ва менга она тилида ёзган кичкина хат чиқди. Акам менга ёзган хатида: «Укажон, мен халқ душмани эмасман. Бегуноҳ, неча йиллардан бери азобдаман. Сиздан илтимос қиламан. Бу хатни конвертга солиб, «Кремль, ўртоқ Сталинга» деб ёзинг. Хатни Кремлга яқин почта қутисига ташланг», деб ёзганлар. Сталинга ёзган хатларида туҳмат билан қамалганлари ва ўзларини халқ ишига содиқ эканликларини билдириб, Сталиндан ишларининг қайтадан кўриб чиқилишини илтимос қилганлар. Хатни ўқиб тугатишим билан чидолмасдан йиғлаб, нафасим сиқилиб қолди. Ўзимга келгандан кейин акамнинг хатини катта конвертга солиб, «Ўртоқ Сталинга» деб ёздим. Сўнг кўчага чиқиб Кремлга яқин почта қутисига хатни ташладим.

Хом сут эмган бандалар... Акам Мисбоҳ ёки мен нимага ишониб, қандай натижа кутиб юрган эканмиз.

Мутал БУРҲОНОВ.

РАНГЛАРДА АКС ЭТГАН ҲАЁТ

Ўзбекистон Бадиий академиясида «Шаҳидлар хотираси — рассомлар ижодида» деб номланган кўргазма бўлиб ўтди.

Марказий кўргазмалар залидан ўрин олган суратларнинг барида қатағон қурбонларининг фожеали қисмати ўзига хос тарзда буёқларда акс этган. Айниқса, довул ва чақмоқ, ёнаётган шамлар, қўлларини кўкка кўтариб илтижо қилаётган аёл рамзидаги чопилган қуруқ дарахт шаҳидлар хотирасини ёдга солади. Бундан ташқари, қатағон қурбонлари бўлган адиб ва шоирларнинг портретлари ҳам намойиш этилди.

Маросимда Ҳасан Ражабий мумтоз қўшиқлар ижро этди.

Ш.РАУПОВА.

ОТАМ РУҲИ ШОД БЎЛДИ

Қатағон қурбонларини ёд этиш куни эл-юрт, миллат озодлиги йўлида жон фидо қилган оталаримиз хотирасига она-ватанимизнинг улуғ эҳтироми.

80 ёшнинг остонасида туриб айтаманки, мустақиллик туфайли мен қайта дунёга келдим, ўзлигимни танидим.

Отажоним ўзига тўқ, маърифатли инсон бўлганлари учун қулоқ сифатида беному нишон йўқ қилинган. Акажоним урушда иштирок этиб, бегона юртларда ҳалок бўлди. Меҳнаткаш ўғлим «пахта иши» билан айбланиб, қамоққа олинди. Умр йўлдошим гдлянчиларнинг оиламизга етказган ноҳақликларига чидамай бу дунёдан армон билан кетди.

Ҳа, инсоннинг боши тегирмон тошида, деганлари рост экан, бандаси барига чидар экан. Иккинчи жаҳон урушининг совуқ «шамол»и эса бошлаган кунлар эди. Ҳали 16 ёшга тўлмаган .Саид акамни ҳарбий хизматга олишди.

Орадан бир ярим йил ўтгач, уруш бошланди. Акам хатларида «Халқ душмани»нинг ўғли деб уни камситаётганларини, энг оғир жангларга солаётганларини алам билан ёзарди. У ана шундай аёвсиз жангларнинг бирида ҳалок бўлди.

Ўғлим Афзал ҳам олий маълумотли, билимдон, ўз ишига пишиқ-пухта эди. Пахта иши билан қамалди. Онаизори бунга чидамади...

Ўшандай оғир кунларда юртимиз бошида бахт қуёши порлади. Улуғ инсон Ислом Каримов Ўзбекистонга раҳбар бўлди. Унинг жасорати ва қаттиқ туриб қилган талаби билан шўро давридаёқ «пахта иши» билан қамалганлар озод этилди.

Яхшилик юртимизга мустақилликни бошлаб келди. Миллатимиз қадри, қадди тикланди. Халқ душмани сифатида бедарак йўқолган отажоним — Карим Ғойибов оқланди. У кишининг исму шарифи ҳам Бўзсув ёқасида жойлашган ёдгорлик лавҳасига битилди. Шу куни гўё отажонимни қайта топдим, юрагим таскин топди.

Уруш оловлари ичида бекафан кўмилган акам Саиднинг муборак номи ҳам Хотира майдонидаги лавҳада қайд этилишини ўйлаб, кўнглим армонларимга малҳам қўйди. Азиз Юртбошимиз биз жабрдийдаларга шунчалар мурувват кўрсатдилар, уни сўз билан ифодалаб бўлмайди.

Р. КАРИМОВ,
Шофиркон тумани.

ISHONCH

МУАССИС: Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси

Бош муҳаррир Мирғиёс ҚАЮМОВ

Таҳрир ҳайъати: Эркин Воҳидов, Жория Алимхўжаева, Маъмура Одилова, Сафар Остонов, Маҳмуджон Расулов, Элёр Ёқубов, Виктор Зверев (бош муҳаррир ўринбосари «Ишонч-Доверие»), Мирфозил Олимов, Мирзоҳид Содиқов.

ТЕЛЕФОНЛАР: Котибият 56-52-78, 136-58-45; Хатлар, реклама ва эълонлар булимлари 56-85-43.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган

Босишга топшириш вақти - 21.00 Топширилди 00.40

Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» кўчаси, 24-уй. Нашр кўрсаткичи; 133; 134

Газетага 1998 йил 11 июлда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 00005 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ. Сотувда эркин нархда.

«Шарқ» нашриёт–матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.